

NEPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor**

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A német-orosz megegyezés

Alig néhány napja annak, hogy kipatant a hallatlan világszenzáció. Míg hónapok óta folynak az angol—francia—orosz tárgyalások, addig a kulisszák mögött a szovjetkormány megegyezett a nemzeti szocialista Németországgal. Az emberek számilliói szerte a világon száj tátva ámulnak ezen a csodán, s meg kell csipjék saját karjukat, hogy vajjon álom-e ez, vagy valóság? A tűz meg a víz együtt. Tizenöt éve annak, hogy a Hitler vezetése alatt álló nemzeti szocialista párt azzal agitált benn a német határokon belül és hat éve, amióta uralomra kerültek, az egész világon harsogják, hogy egyetlen nagy ellensége van az emberiségnek: és ez a kommunista internacionálé. Mi, akik retentő távolságban állunk ettől az ideológiától, sohasem tartottuk az emberiség megrontójának, még annyira sem, mint — a nemzeti szocializmust. De jött a komin-tern-ellenes egyezmény és a német-olasz-japán-spanyol-magyar összefogásnak főcélja volt paralizálni a baloldali mentalitá-
tású világnézetet.

Még a zsidóság elleni páratlan hajsza-
nak jelszava is az volt, hogy ezt a világ-
romboló judeo-kommunista-demokrata vilá-
gépést el kell tiporni. Harci jelszó volt,
amely sarkalatos pontja lett a világpoliti-
kának. Nem hasábokat, hanem köteteket
lehetne összeírni a harc fázisairól. És ime:
egy éjszaka lefekszik az emberiség, nyug-
talanul hajtja álmra fejét, mert nem tud-
hatja, hogy másnapra mire ébred, s köz-
ben mindenre gondolt, csak egyre nem:
hogy a nemzeti szocializmus és a szovjet
barátsági szerződést kötnek egymással. Hi-
hetetlen, milyen jelentős ez az esemény
ha annak minden egyes következményét
— amennyire véges emberi ésszel ezt előre
látni lehet — áttekinteni igyekszünk. Ber-
lin és Moszkva együtt. Lehetséges-e ez?
Hihető ez? Ha nem hivatalos távirati iro-
dák jelentenék, azt hinnénk, hogy blöff,
amelyről nemsokára kiderül, hogy manő-
ver volt az egész. De nem! Valóság lett és
ezzel számolni kell minden egyes európai
politikusként, sőt egyszerű polgárként is.

Ha átgondoljuk az ügynek minden-
egy részleteit, akkor előbb néhány szó-
ban rá kell mutassunk arra, hogy az oro-
szok gesztusát nem csodáljuk. Elvégre az
angol sakkjátszán egyszerű figurának lenni
egy 170 milliós nagyhatalomnak mégsem
kellemes dolog. Az a furcsa angol menta-
litás, amely azt hiszi, hogy régi intrikák-
kal, pénzzel és okoskodással mindig úgy
lehet a világ sorsát intézni, hogy a City
pénzének urai megtalálják számításukat,
— ugylátszik, hogy kezd csődöt mondani.
Ők hozták a fascizmust és ők inaugurálták
a nácizmust is: kontra szovjet. De amikor
a bulldog nagyon harapós lett, akkor ősz-
szeakart fogni a szovjettel az ellene felál-
litott akadályok ellen. De ezt is: kétszínű
módon. De a mai országvezetők nem ké-

nyelmesek és nem haladnak az angol di-
plomácia által kitaposott ösvényen. Ma
önállóan tudnak és mernek gondolkodni a
világ urai és lassankint ráeszmélnek arra,
hogy nem lehetnek csupán eszköz a City
kezeiben. Mr. Strang tessék-lássék tárgya-
lásait megunták a Kreml urai és rácsaptak
az asztalra. És mikor ez megtörtént, már
ott ül Herr Ribbentrop az asztalnál és
„történelmi jelentőségű tollal” aláírja a
német-orosz szövetség alapokmányait.

A zsidóság alig tudja mit szóljon az
eseményekhez. Sirjon vagy nevéssen? Az
első pillanatban úgy érezzük, hogy mert
rólunk van legtöbbször szó, mindenekelőtt
sirhatunk. Mert, ma már nem azt kell kér-
jünk, „jó lesz — ez nekünk zsidóknak?"; ha-
nem „rosszabb lesz — ez nekünk zsidók-
nak?” — Nagyon bátor volna az a köz-
iró, aki most szentenciákat merne mon-
dani. Most, amikor Bonnet és Chamberlain
sem tudja, — valószínűleg — hogy mi is
következik. Nekünk zsidóknak semmi
okunk nincsen, hogy derülőn nézzük a
világ eseményeit, mert a tapasztalat sze-
rint, a „kepore” rendszerint mi szoktunk
lenni. De most az egyszer legyünk opti-
misták. Nem tudjuk elképzelni, hogy a faji
és népi üldözések egymestereinek ezen a
téren mindenben helyeselnének az oroszok,
akik a történelmi materialista alapon áll-
va, azt kell hirdessék, hogy első: a gazda-
sági adottság és faja vagy nemzetisége
miatt senkit sem lehet és szabad üldözni.

Bizonyos, hogy a német-orosz szerző-
désben külön zsidó pont nincsen. De a
szerződés szelleméből kell adódjék, hogy a
zsidókérdés nem lesz oly éles, mint eddig.
Az is bizonyos, hogy a háboru elkerülése
ezek után csaknem bizonyos. Viszont, hogy
a lengyel-német konfliktusban mi történik,
azt előre nem lehet tudni, de ezek után

Anglia akarata ellenére is

A zsidóság rendületlenül folytatja a bevándorlást, telepítést és az önvédelem kiépítését

Még e héten véget ér a genfi
cionista kongresszus

A genfi cionista világkongresszus meg-
nyitására már legutóbbi számunkban rö-
viden beszámoltunk. Az Egyesült Államok,
Franciaország, Lengyelország, Kína, Görög-
ország, Litvánia, Mexikó, sőt még Bolivia
is elküldötte diplomáciai képviselőit, el-
lenben az angol kormány „elfelejtette” el-
küldeni megbízottait.

Chaim Weizman feszült figyelem meg-
nyilvánulása mellett tartotta meg nagyszá-

nem lehetetlen, hogy a német tervek va-
lóra válnak kisebb ellenállás után. Az,
hogy a lengyel zsidóság sorsa mi lesz, azt
nem lehet előre látni, de a nagy lengyel
tiloszemizmus után rosszabb sorsuk alig
lehet. Annál inkább hihetjük ezt, mert a
lengyelek passzív antiszemizmus intenzi-
vebben csak most volt érezhető, amióta
a határain ott áll a német hadsereg.

Be kell valljuk, hogy az angolok ku-
darcának egy kissé, zsidó szemszögből ör-
vendeni kell. Nem tudjuk, hogy más or-
szággal s más diplomáciai akciónál meny-
nyire volt fair a brit kormány, de ha a
legutóbbi huszonkét esztendőnek a palesz-
tinai kérdéssel kapcsolatos ténykedéseit
vesszük vizsgálat alá, azt kell lássuk, hogy
valóban könnyen és kurtán-furcsán bán-
tak velünk. Kell-e több ennek bizonyítá-
sára mint az, hogy a genfi világkongressz-
susra nem küldötték el megbízottaikat (a
zsidók, mint angolellenség) és ha elolvás-
tuk Weizman dr beszédeit, akkor láthat-
juk, hogy az adott szó szentsége, a gent-
leman és a fair play Angliájától igazán
nem volt várható. Csúnyán bánt velünk is
ebben a huszonkét esztendőben és ha
mégis azt mondjuk, hogy inkább százszor
angol uralom, mint német, ez azért van,
mert a nemzeti szocializmus a legnagyobb
ellensége a zsidóságnak. Viszont Evian
után és a lezárt gyarmati sorompók tekin-
tetbevételével a brit hatalom Canossajá-
rása sem ellenszenves nekünk.

Nincsen olyan rossz, amiből jó ne
származna. Voltak és vannak olyan meg-
lepetések, amilyenek egyszer száz évben
fordulnak elő. Lehetséges, hogy a német-
orosz egyezés, amely az első pillanatban
rémületbe ejtette a legtöbb zsidót, — jóra
tojga fordítani sorsunkat. Vagy, ha nem
is jóra, csak jobbra, még azt is hálásan
vesszük. Mert ott tartunk, hogy a világ
zsidóságának sorsa rosszabb már alig le-
het. Higyjünk az örök zsidó optimizmus-
ban, amely talán most nem fog csalódást
okozni.

básu expozéját 600 delegátus és ezer ven-
dég előtt.

Érdekes jelenség volt Tom Williams
angol munkáspárti képviselő üdvözlő be-
széde, aki azt mondotta, hogy az „angol
muftik”, mint a jelenlegi gyarmatügyi mi-
niszter el fognak tűnni a fórumról, de az
angol parlament megmarad és az tudja, mi
a teendője. Tul fogják a zsidók élni Hitler,
Mussolinin és tulélik majd a jelenlegi an-

gol gyarmatügyi minisztert is. Reméli, — fejezi be viharos lelkesedés között az angol képviselő beszédét, — hogy a Népszövetség szeptemberi ülészakán nem helyeslik majd a Fehér Könyvet, mert ha igen, úgy az nagy erkölcsi veresége lesz a Népszövetségnek. Akár van Fehér Könyv, akár nincs, a bevándorlást erélyesen folytatni kell a zsidóknak.

CHAIM WEIZMANN DRÁMAI BESZÉDE

Az üdvözlő beszédek elhangzása után Chaim Weizman előbb héber, majd angol nyelven mondotta el nagyszabású és megdöbbentő megnyitó beszédét.

Előbb arról beszél, hogy milyen gondterhes órában gyűlt össze a 21-ik világkongresszus. Megköszöni Genf városának és a svájci kormányoknak páratlan vendégszeretetét. A zsidóság helyzete a 20-ik kongresszus óta, amely két évvel ezelőtt volt, rosszabbodott az egész világon. A sátáni erők növekedtek. Rablás és pusztítás uralkodik sok olyan országban, amelyekben a zsidóság már évszázadok óta lakik.

Nagy zsidó közösségek, amelyek tegnap még maguk is segítették a nagy tragédia áldozatainak, ma már szintén áldozatokká váltak. A nyomor nagyobb lett, a hideg pogrom áldozatai szerte bolyonganak a világon. Nincs pillanatnyi nyugalomunk és senki, vagy csak igen kevesen vigasztalnak bennünket. Akadnak még hangok, amelyek tiltakoznak a barbarizmus ellen és a zsidó nép nyomorán igyekeztek enyhíteni.

Az a kérdés merül fel a zsidó nép körében, hogy: hova menjünk? Amikor az eviani konferenciát Roosevelt elnök összehívta, az egész zsidó népet ujult öröm töltötte el. Azt hittük, hogy tenni fognak valamit érdekünkbe. Ha kisebb is lett számunkra a világ, még mindég elég nagy ahhoz, hogy életteret nyújtson a zsidóság számára is. Egy-két millió üldözött zsidóról van szó és azt hittük, hogy ezeknek a művelt, derék, konstruktív embereknek elhelyezése nem lesz nehéz feladat. Roosevelt elnök kezdeményezése nagy visszhangra talált és mi magunk zsidók is, szervezeteink által segédkezett akartunk nyújtani. Javaslatunk azt célozták, hogy néhány százezer zsidónak azonnali menedéket adjunk. Sajnos, a megvalósítást éppen az a kormány akadályozta meg, amelynek elő kellett volna segíteni a palesztinai bevándorlást.

A bevezetés után megemlékezik Josef Chamberlain-ről, aki a jelenlegi miniszterelnök atyja volt, aki felajánlotta annak idején az Uganda-tervet. A cionisták, mély hálával szívükben, de nem fogadták el ezt az ajánlatot.

Ha a régi Chamberlain élt volna még, akkor örömmel látta volna a Balfour deklarációban saját történelmi javaslatának megvalósulását. A történelem keserű írónője, hogy a jelenlegi miniszterelnök, ennek a nagyszívű angol államférfiúnak fia s ő az, aki nagy álmunkat meg akarja semmisíteni. Most akarják visszavonni a nagy ígéretet, mikor a zsidó szenvedés nagyobb, mint valaha is volt, amikor érzéketlenné vált a világ és borzalommal szemléli a zsidóság nagyrészének sorsát. Akármilyen mérsékelt is igyekszem beszélni, azt meg kell mondjam, hogy

hítségést követtek el velünk szemben.

Hütlenné volnék saját népemhez, hütlenné Anglia legjobb hagyományaihoz, ha nem jelenteném ki erről a helyről, hogy súlyos igazságtalanságot követtek el velünk szemben. Ezt a bándómódot nem érdemeltük meg. Egy nemzetközi kötelezettség, mint a

mandátum, nem válhat papírronggyá és nem egy olyan állam részéről, mint amilyen Nagybritánia. Mi vigyáztunk az angolokkal való barátságunkra, még a jelenlegi gyarmatügyi miniszter erőszakkal is tesz annak megsemmisítésére. De mi nem fogunk soha meghajolni az igazságtalanságok előtt, mi nem hagyjuk bibliai hazánkat, nem engedjük elvitatni tőlünk. Az új angol-politika támadást jelent a mi alapvető jogaink ellen Palesztinában. Mi nem Anglia ellen harcolunk, hanem a ma uralmon levők politikája ellen. Biztunk Nagybritániában és ha ebben csalódtunk, nem azt jelenti, hogy mi buktunk meg, hanem ők nem voltak szótartóak. Azt

mondhatom, — szövege Weizmann, — hogy megvédjük művünket minden erőnkkel. Az utóbbi évek szakadatlan brutalitásaira, örült gáztetteire az volt a mi válaszuk, hogy ötven új telepet létesítettünk. Akármi is fog történni, amit a mi pionírjaink építettek a közösségnek, amelyeket megszervezték, élni és fejlődni fognak.

Nincs célja a jajveszékelésnek és kishitűség nem segít rajtunk. Szilárdnak kell lennünk és egységesnek. Hűek maradunk eszményünkhöz és ősi szívósságunkkal megvédjük azt.

A 21-ik cionista világkongresszust megnyitottak nyilvánítom.

A plenáris ülés

Csütörtök délelőtt megkezdte a XXI-ik világkongresszus az érdembeni munkát. Egyhangulag Menachem Ussiskint választották a kongresszus elnökévé. A kongresszus alelnökei lettek: Kaplansky (munkáspárt), dr Goldman S. klal, A. Sprinzak (munkáspárt), dr Nahum Goldman klal A., Meir Jaari (Hasomér Hacair), Zeurbavel (Poalé Cion), Machover (állampárt), Rav Brod tiltakozik a Mizrachi nevében és bejelenti, hogy a mizrachisták nem vesznek részt a kongresszusi elnökségben, mert az AC. elvetette azt az indítványukat, hogy csak a mandátumok igazolása után történjék meg a választás. Supraszky ugyanezt jelenti be a klall B. nevében.

Ussiskin székfoglalója következett. Elparentálja az ereci hősi halottakat és a gáluti élet áldozatait. Az emlékbeszédet állva hallgatta végig a kongresszus.

Ussiskin beszéde után dr Sammy Groneman, a kongresszusi bíróság elnöke előterjesztette a delegátusi mandátumok igazolását. A palesztinai és lengyelországi mandátumok igazolása körül nehézségek vannak, mert azok kivizsgálása időt vesz igénybe. A választójog egészségételen és errevonatkozólag módosító indítványt fog előterjeszteni a kongresszus elé.

WEIZMANN UJABB BESZÉDE

Weizmann Chaim, mint a világszervezet elnöke, az első plenáris ülésen újra felszólalt és elmondotta észleleteit a felosztási tervtől a Fehér Könyvig. Hivatkozott arra, hogy a palesztinai angol közigazgatás mennyire antiszidó volt mindenkor és ezért a Peel bizottság objektivitása nagy meglepetés volt. 1937 őszén Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter a Népszövetség mandátumbizottsági ülésén még ünnepléses ígéretet tett, hogy kitart a felosztási terv mellett. De azóta nagy változás történt. S ma a palesztinai munkát már ballasztoknak tekintik az angol imperialista politika.

1939 februárjában az angol kormány el volt szánva arra, hogy minden „ballasztot”, amely politikailag neki terhes, kidob. És az első ballaszt a zsidó palesztinai érdekek védelme volt. A gyarmatügyi miniszter többször kijelentette előttem, hogy szó sem lehet arról, hogy mi Palesztinában valaha is, kisebbségi statutum rendelkezései alá kerüljünk. Ő maga is ellenez minden ilyen tervet. Lehet, hogy csapás fogja önöket érni, de meglepetés soha. És kiderült, hogy bár én hittem benne, nem mondtak igazat.

A reánk kényszerített Fehér Könyv lehetőségein belül meg kell tennünk mindent, ami megtehető, még akkor is, ha ezt a Fehér Könyvet nem ismerjük el és nem fogjuk soha elismerni. Keresem az archimedési pontot, amellyel a helyzet megváltozását előidézhetjük és ez a szintetikus, pártontelülű, konszolidált, erőteljes továbbmunkálkodás Palesztinában.

EGY HÉTIG TART A KONFERENCIA

A kongresszus két hétre volt tervezve, de egy hét alatt végeznek az anyaggal, mert a delegátusok haza akarnak utazni. Weizmann újra való megválasztása, mint a világszervezet elnöke, körülbelül biztosra vehető.

AZ AMERIKAI DELEGÁCIÓ PROGRAMMJA

Az amerikai delegáció programja a következő: A Fehér Könyv visszautasítása. A cionista mozgalom végcélja feletti vita kerülése. Ne határozzák el a non cooperation-t. A kongresszus plénuma ne tárgyalja a legális és illegális bevándorlás kérdését.

Rav Meir Berlin vezetésével az általános cionisták népcsoportja és az állampárt elhatározták, hogy akciót indítanak a revizionista cionisták újbóli bekapcsolására a világszervezet keretein belül. Rav Meir Berlin kijelentette, hogy kész tárgyalni azonnal Jabotinskyvel, vagy megbízottjával az új cionistákkal való kibékülés végett.

A PÉNTEKI ULÉS LEFOLYÁSA.

Weizmann Chaim politikai referátuma után, pénteken reggel kezdetét vette az általános vita. Az általános cionisták A) csoportja részéről Mossinsohn, az általános cionisták B) csoportja részéről Jehosua Suprasky, a munkáspárt részéről David Remez szólalt fel, míg az általános vitában Mossinsohn és Remez helyeselték Weizmann politikai felfogásait, míg Grossman és Suprasky a polgári ellenállás mellett foglaltak állást, mint amely a legcélravezető harcmodor a Fehér Könyv ellen. Ezután Rabbi Meir Berlin beszélt a Mizrachi és Zerubavel a baloldali Poalé Cion nevében.

Az összes szónokok egyetértettek abban, hogy a kongresszusnak három harci-jelszót kell magáévá tennie. Ezek:

1. a bevándorlás minden áron való folytatása;

2. a telepítési munka minden körülmények közötti folytatása;

3. a jisuv önvédelmének hathatós kiépítése.

A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS ULÉSE.

Harminc delegátus részvételével, dr Nachum Goldmann elnöklelte alatt ülést tartott a Zsidó Világkongresszus adminisztratív bizottsága. Nagy vita után elhatározták a kongresszus munkájának fokozását és csoportjainak újjászervezését. E célból igyekezni fognak megteremteni az együttműködést az amerikai zsidósággal és a Zsidó Világkongresszus delegációval fogja magát képviseltetni az American Jewish Congress októberben tartandó ülésén.

Érdekességek a genji mizrachi konferenciáról

A napisajtó megírta már a mizrachisták genji konferenciájának külsőségeit. Augusztus 9-én kezdődött és Rav Meir Berlin nyitotta meg. Kifejtette álláspontját, amelyet a „Népünk” egy általa írt cikk keretében már vázolt néhány héttel ezelőtt. Éles harcot hirdet az angolokkal való kapcsolatok ellen gazdasági téren és a hinduk „non cooperation” elvét akarja keresztülvinni a jisuvban. Az ajánlat ilyen formában nem lett elfogadva, azonban a mizrachi egyéb célkitűzéseit alaposan megvitatották nyílt és szigorúan bizalmas üléseken. A bizalmas és zártkörű üléseken Rav J. Fishman elnökölt és tartott politikai referátumot. Schapira Mose ezzel kapcsolatosan a szervezeti eredményekről számolt be. Amiről a napisajtó is megemlékezett a mizrachival kapcsolatban, az csak igen kis hányadát adja annak a nagy munkának, amelyet a mizrachi a kongresszus előtti megbeszéléseken kifejtett.

Mindenekelőtt a csaknem kétszáz mizrachista delegátus, aki a világ minden részéből összegyűlt, meglepetéssel hallotta az arravonaihoz referátumot, hogy az Agudával folytatott tárgyalások holpontra jutottak. Az Aguda és Mizrachi közötti ellentét két részre osztható. Az egyik: elvi, mert az Aguda nem akarja elismerni a zsidó államéletet és ellene van annak, hogy Palesztinában önálló szuverén zsidó állam létesüljön. A másik: kicsinyes személyi élellet, mert attól félnek, hogy egy kolaboráció esetén nem tudnának személyi hiúságuk oltárán áldozatot hozni.

A Mizrachi konferencián Prof. Pick beszámolt arról, hogy eddig több, mint 200

rabbit tudtak különleges bevándorlási engedéllyel Palesztinába juttatni, főleg a német területekről és sok rabbinak szerezték beutazási engedélyt Angliába és az Egyesült Államokba. Beszámoltak arról is, hogy a zsidó intézmények százainál mennyire sikerült a vallásos elvet keresztülvinni az Ereben. Végül megbeszélést azokat az elveket, amelyek alapján résztvesznek a világkongresszuson és követelik, hogy több befolyásuk legyen az executívában, mint eddig volt. A Mizrachi előzetes megbeszélései a szervezet szempontjából igen jelentősek és azokra még visszatérünk.

A sárga barack

Pesti történet. Ha nem névvel tudnánk és adatokkal, nyugodtan mondhatnánk, hogy el sem hihető. De most és ma: ime tessék meghallgatni. Perl Mendel ötvenhétéves és gyümölcsöt árul a Király-uca egyik sarkán. Üzleti berendezése egy zöldre mázolt kordély, benne egy halom sárga barack, körte és vörösszilva. Üzleti személyzete: egy leánya, lehet vagy tizenhét éves, de tizennégynek látszik. Szomorú tekintete van, ötezer év bánata tükröződik szemében. A kordély oldalára kis tábla van erősítve, rajta ez a felírás: Hadirokkant.

Perl Mendel arca szomorú és elmondja történetét. Kisvárdán született, nagyapja is ott született és hét év óta lakik Budapesten. Hogy mennyit keres naponta? Három vagy négy pengőt. Ezenkívül kap havonként tizenhat pengő rokkantsági nyugdíjat. Négy gyermeke van és felesége. Az aszszony két év óta ágybanfekvő beteg. Hűdése van, nem tud mozdulni. De ezért minden rendben volna... ha... ha békében hagynák.

Néhány nappal ezelőtt három fiatalember állott meg a kordély előtt. Azt mondták, barackot akarnak venni, megkóstolták, aztán visszaköpték a kocsiba, az áru közé. Kérte őket, hogy ne rontsák az üzletet. Lezsídózták, szörnyű grombaságokat mondtak és az egyik megcibálta a szakállát. Majd arculütötte kétszer. Nagy csődület támadt, az emberek pártját fogták, meg akarták verni a három fiatalembert, de elszaladtak. A rendőr igazoltatta

őket a közeli büfiében. Bekísérte őket... csak hogy azóta már kétszer is megismétlődött az eset. Azt mondták, addig ütnek, amíg el nem takarodom helyemről. De nem mehetek, mert meg kell keresni a napi három pengőt. Kell a gyerekeknek és a tehetetlen asszonynak. A posztot tartani kell. Csak azt szégyellem, hogy a leányom előtt kellett ezt kapnom.

A leány is megszólal:

— Mit szégyelsz apám? Én előttem? Te megvédted volna magad... ha... az apám nem gyáva, de nem tudott védekezni... mert elesett, amikor megütötték... mert nincsen lába...

Perl Mendel felhuzta a nadrágot jobb-lába szárán. Múlába van és ez madzaggal van odaerősítve a csonka testrészhöz.

— Görznel történt, kézigránát szakította le. Persze, hogy nem tudok védekezni.

Szegény Perl Mendel nem tudott védekezni s kérjük mi, az éplábu zsidók tudnak védekezni, ha arculütik őket, ha léköpik őket? A szent és örök emberiség nevében kérjük, meddig kell még szenvedni a szerencsétlen féllábu, rokkant Perl Mendeleknek?...

Sanghai kapui is bezárultak

Az öt világrész sokezerényi kikötője közül egyetlenegy volt eddig nyitva a zsidó vándorok előtt és ez a nagy kínai kitűtőváros, amely most japán közigazgatás alatt áll. Jellemző a zsidóság gyűlöltre, hogy még az Európától 12.000 kilométer távolságra levő nagy kikötővárosban sem türük meg a zsidókat. Berlin átirt Tokiónak és a japán kormány szötfogad Hitlernek. Bezárta Sanghai kapuit is, ahova az utóbbi esztendőkből több, mint tizezer zsidó menekült el. Elmentek Európából és jónak látták még a hadizónát képező Sanghait is. Jónak látták abba a tüzfészekbe menni, Ázsia poroszai közé, — ahogy a japánokat nevezik, — semhogy a „valódi” poroszok között éljenek.

Sanghai kapui is becsukódtak. Az egyetlen „egérlyuk”, amely még nyitva állott a hajszolt zsidó százezrek előtt. Azok, akik a zsidókérdés megoldása egyetlen

Egy csodálatos óráról és mesteréről

Millió és millió lakásban, műhelyben, gyárban, mindenütt, ahol villanyáram dolgozik, jár egy kis szerkezet, amely a háziasszonyi szíveket minden hónap elején mély fájdalommal tölti el s melynek eredménye nem egyszer heves családi jeleneteknek okozója. Ez a kis szerkezet az árammérő, a „villanyóra”, amely ugy a szükséges, mint a hiábavalóan pazarolt villanyfogyasztást egykedvűen jelzi. Ez az áramfogyasztást mérő készülék az 1848-ban Kempenben született Hermann Áron találmánya. Minden napos életünk ezen igen számottevő találmányának felismerője a legszegényesebb körvezeiből indult utjára. Apja, a kis tempeni hitközség előimádkozója, csendesen éldegélt a templom kis lakása között, melynek csak igen kevéske értéke volt. A család legféltettebb kincse három óra volt, amelyek a család jobb idejéből öröklődtek s melyekkel az öreg Áron szenvedéllyel babrált. Szétszedte, majd ismét összeállította őket, összhangba hozta járásukat, egymáshoz igazgatta ütőszerekeiket s a kis Hermann is órákig játszott ezekkel a furcsa barátokkal, megismerte szerkezetük minden csínját-bínját. Valójában ezek az órák voltak egyedüli barátai és játszópajtásai. Eleinte csak a talmudiskolába járt, de a hitközség előljárói fölfigyeltek a rendkívül éleseszű fiúra s közköltésben Berlinbe küldték a gimnáziumba. Tizenhat éves volt, mikor a sokkal kisebb diákok közé

került s 22 éves volt, mikor kitüntetéssel érettségizett.

Érettségi után Heidelbergbe ment s az orvosi karra iratkozott, de két év után átment a fizikai s matematikai szakra, hol együtt dolgozott a híres Sonja Kowalewskaával. Bár igen küzdelmesen tartotta fenn magát, itt is, mint már gimnázista korában házitánituskodással kereste meg kenyerét, érdeklődési köre igen sokoldalú volt. Tanulmányai mellett az irodalomtörténet is nagyon leköltötte s 1870-ben egy nagy előadást tartott Hamletről s a shakespearei irodalom akkori állásáról, mely előadása egy hélig foglalkoztatta Heidelberg tudományos köreit. Ekkor már Kirchhoffnál, a világhírű fizikusnál dolgozott, aki nem vette jó néven, hogy tehetséges tanítványa, akiben ő a jövő nagy fizikusát látta, így szétforgácsolja erejét. Áron maga is belátta, hogy választania kell: irodalom vagy természettudomány! Ő az utóbbi választotta s minden erejével az akkor még gyermekcipőit élő gyakorlati elektromosság felé fordult. Ebben az időben, bár már elméletileg ismeretek voltak a villamosság alapegységei, mint: ampére, volt, ohm, watt, nem volt semmi biztos eszköz, melyekkel mérni lehetett volna. Az volt a nagy kérdés: hogy lehet az elektromosságot gyakorlatilag is felhasználni, ha azt sem mérni, sem adagolni nem lehet, ha nem tudjuk a fogyasztásnak megfelelő árat megállapítani. Áron ennek a gondolatkörnek szentelte tanulmányait. Rengeteg kísérlete végződött meddőn, míg végre eszébe jutottak a régi barátai, az ingaórák, melyekkel gyermekkorát töltötte. Egy óra ingáját összekötötte villamosárammal, melyet tetszőlegesen szakíthatott meg s ime, az álló

óra ingája előrelendült, mikor átfutott rajta az áram. Az inga előrelendült, a mutató megmozdult! Minél erősebb volt az áram, annál nagyobb volt a kilengés! Így, az áram következtében ki- és behatása alatt kilengő s gyorsuló ingamozgásból kiindulva, szerkesztette meg első árammérőjét, az ingásmérőt vagy ketyegősmérőt, melyet pl. még ma is használnak sokhelyen az egyenáramu fogyasztás mérésére.

Itt a fogyasztott áram igénybevételelől függ az inga lengésszáma és a számlálómű mozgása. De ezzel a mérővel csak egyenáramot lehet mérni. Áronnak nem voltak dinamogépei és kísérletei számára kis Bunsen-elemeket s egyszerű ingaórát használt. 1884-ben mutatta be számlálóját a berlini elektrotechnikai társulatnak s 1885-ben a berlini városi tanácsnak, mely egy külön bizottsággal vizsgálta meg a számlálót s fogadta azt el a városi művek számára. Áron váltóáramu számlálót is konstruált, de azt, még mielőtt szabadalmaztatta volna, a gyár eltulajdonította. Ő akkor ezzel nem igen törődött, mert abban az időben a váltóáramnak még korántsem volt meg az a fontossága, mint ma. De az eltulajdonítás semmi hasznot nem hozott a gyárnak, mert ugyanakkor, 1890-ben fedezte fel a magyar Bláthy Tíus Ottó azt a váltóárammérőt, mely még ma is, közel 50 év után is, az egész világ elfogadott s használ a váltóáram mérésére.

Áron nagy találmánya után két évet töltött az ipari akadémián mint tanársegéd s innen a tüzérségi iskola fizika tanszékére neveztek ki. Itt találja fel a modern tüzérség egyik legfontosabb újítását, a víz-

lehetőségének Palesztinát tartják, újabb argumentumot kaptak arranézve, hogy nem lehet jobb és egészségesebb megoldást találni, mint centralizálni a zsidókat egyetlen egy helyre. Oda, ahol már 40 százaléknyan vagyunk, ahol volt már zsidó államunk, ahol lehetőségünk van, hogy még elhathünk egészséges népi életet. Sanghai is csak átmenet lehetett volna. „Feltételes megálló.” Most már ez sincsen. Hitler kezei messzire nyulnak. Egészen Tokióig is. És már a 400 milliós Kinának is „sok” a tizezernyi menekült, akik nagyrészt tiz körmükkel igyekeznek maguknak keserves egzisztenciát újraépíteni a nagy távolkeleti kikötőben. Nincs hol és nincs mit rekriminálni. Akik végigtudják nézni gyermekek ezreinek sirását, keserves tusáját és jajongását, azoknál nem lehet kegyelmet találni a Sanghai felé igyekvő menekülők számára sem. Az egyetlen kikötő is bezárult. Csak egyetlen kis ürömcsepp, a zsidóság fenéig üritett ürömpoharából.

Biró Márk hatvan éves

Biró Márk, a nagyváradi ortodox iskolák igazgatója nem azért áll közel szívnkhöz, mert kora ifjúságunk óta ismerjük és szeretjük. Még azért sem, mert ő volt diákkorunk „fértiideálja”. Neml Biró Márkot azért szeretjük, tiszteljük és becsüljük nagyon, mert férfikorunkban sem csalódtunk benne. Ma is az, akinek tizenkét éves gyermekorunkban látuk. A talpig férfi mintaképe, a kötelességteljesítés lábönjáró élő szobra, élő lelkiismerete. Biró Márk igazgatót egész Erdély ismeri. Nyolcszáz gyermek tanul évente keze alatt. Csaknem negyven éve. És mintaképe volt a lojalis, derék, hallatlanul szorgalmas tanügyi embernek harminc évvel ezelőtt is, ahogy most is, a felsőbb tanügyi hatóságok a legnagyobb elismerés és tisztelet hangján beszélnek róla és míg más iskoláknak volt az idők folyamán apróbb-nagyobb konfliktusa a felsőbb tanhatóságokkal, addig Biró Márkot, mint igaz, becsületes és százszázalékosan kötelességteljesítő tanügyi vezért értékelik és becsülik mindenfelé.

A több, mint egy emberöltő alatt ki-

szalókos ágyut s talpszerkezetét, amelyért 1894-ben a titkos tanácsosi rangot kapta.

Nemsokára ezután megváltik az állami szolgálatól s egyenárammérőjének kihasználására saját gyárat alapít. Több igen fontos találmánya van még. És pedig az automobil-technikában oly döntő sulyu differenciálüzem az ő gondolata volt. Ő találta fel az első világosan, fehéren s egyenletesen világító gázégőt is, amelynek abban az időben, mikor a gázvilágítás volt az általános s elterjedt, igen nagy fontossága volt. Az Auér-égők ezután kiszorították az ővét. De kedvencei mégis a számlálógépek, az „órák” maradtak, amelyek az elektromosság haladásával lépést tartva, fejlődtek. Egyenárammérőjének kiegészítésképpen megalkotta a kéttarifás számlálót, melyet főleg üzletekben s kávéházakban használnak. Itt két számsort állított fel, melyek a nap különböző szakaszaiba megállapított olcsóbb, vagy drágább tarifának megfelelő fogyasztást mutatják. A minden nap szükségleteinek megfelelően találja fel a legnagyobb fogyasztásmérőt, villamosórát, gázmérők különböző típusait, stb.

Nemcsak zseniális feltaláló, hanem kintinó szervező is volt. Korán — sokkal, de sokkal Ford előtt — belátta, hogy a leggazdaságosabb az a termelés, amely mindent otthon állít elő. Így az alapgyár, az árammérő gyára mellett, volt elektromotor-, drót-, akkumulátor-, irógép-, izzólámpagyára s minden alkatrészt ő maga gyártott. Mikor 1913-ban meghalt, a kis kempeni, kegyelemkenyéren felnőtt talmudista — aki elsőnek ismerte fel a villamosáram gyakorlati mérését s mérhetőségét — Németország egyik legnagyobbszertű gyártelepét hagyta utódaira.

kerülő zsidó ifjak úgy indulnak az életnek, hogy az a jó hatás, amelyet mint zsidók és mint kultüemberek szereztek, nem tudnak elfelejteni. Nem szívnélküli oktatás folyik Biró Márk igazgatása alatt, hanem mindenki magával viszi ennek a nagyszerű ember szívének egy-egy kis darabját. Érződik minden lépésén, hogy nem kenyér neki a pályája, hanem hivatás, amit úgy fog fel, hogy ebben a cinikus, közönyös világban bámulatraméltó. Csodálatos, hogy vannak még ilyen idealisták, mint Biró Márk.

Nem szereti az ünneplést és most is tiltakozna ellene, ha tudná, hogy irunk róla. Mert sok-sok erénye mellett talán legbecsülenebb az, hogy végtelenül szerény. De mi mégis örvendünk, hogy alkalmunk van róla írni abból az alkalomból, hogy most töltötte be hatvanadik életévét.

Külsején sem látszik meg a hat évtized kemény és lelket-testet ölt munkája, ha hajában sok is az ősz hajszál. De tartalása kemény és hangja úgy cseng, mint négy évtizeddel ezelőtt. Biró Márk hatvan éves és ha van valaki, aki megérdemli, hogy a zsidó közvélemény meghajtsa a köszönet és elismerés lebegőjét valaki előtt, úgy az elsősorban: Biró Márk lehet. Tul az élet delelőjén mit is kívánjunk neki? Földi javakat már nem fog szerezni, mert nem is akart. De az emberek ezreinek becsülése kíséri további életútján és azoknak örök hálája, akik tőle és nála szereztek meg a tudás alját, amelynek annyi hasznát vesz a küzdelmes élet során.

Éljen Biró Márk igazgató sokáig, hogy konstruktív munkáját és hivatását még sokáig hasznosítsa a küzdő és szenvedő zsidóság javára.

A csehek elitelik az antiszemilizmust

A cseh protektorátus területén is folyik zsidóellenes kampány. Ezt természetesen a németek szervezik és vannak mindenre kapható csehek is, akik kötélnék állnak. Azonban a csehek többsége ellenáll. Részben azért, mert halálosan gyűlölik a német protektorát, másrészt azért, mert a zsidók áldozatkészségét és hűségét nem tudják egykönnyen elfelejteni. Ujságcikkekből, meg a cseh protektorátus területén élő zsidóktól hallottuk, hogy a cseh nép nem akarja tönkretenni a zsidókat. Miért is tenné őket tönkre? Talán azért, hogy vagyoniukat a németek elkönfiskálják? Mi hasznuk lenne ebből a cseheknek? Pozíciókat vesztenének vele, mert a zsidók szimpátiájára mindenkor számíthatnak.

Természetesen a németek zsidóellenessége mindenben megnyilatkozik. Kezdve a tábláktól, amelyeket kitételeknek, egészen addig, amíg kiüldözik őket. Zsidók nem kívánatosak — ordítja a járőreklerek a kávéházak ablakaiból a jól ismert csatakiáltás. „Éz zsidó üzlet” — hirdeti a zsidó üzlet kirakatában a tábla. És a csehek „azértis” együtt járnak a zsidókkal, nyilvános helyekre ellenben egyáltalában nem érintkeznek a németekkel, akiket — enyhén szólva — nagyon nem szeretnek. Iglóban valóságos szimpátiatüntetést rendeztek a zsidók mellett a csehek, bizonyos vaj-ügy miatt. A vajtermelők zsidóknak adták el termelvényeiket, ami nagyon bosszantotta a németeket. A cseh eladók megmondták nyíltan, hogy szívesebben adnak el zsidóknak, mint németeknek. Természetesen erre a németek ujságjaikban fenyegetőzni kezdtek. Nem bírják látni, hogy a zsidó kiskereskedők tovább is tudnak dolgozni és maguk a csehek szakítják le a zsidó üzletekről a jelzőtáblát — amely azt hirdeti, hogy „zsidó üzlet.” Arról is irnak külföldi lapok, hogy a pilseni színházban, Elmer Rice ismert szín-

darabjában, amikor azt mondja az egyik szereplő: „Elvégre a zsidók is emberek”, hatalmas taps a válasz. Annyira nyilvánvaló volt a tendencia, hogy a hatóság kihuzatta a darabból ezt a mondatot.

Megnyugvással kell regisztráljuk azt a tényt, hogy: a csehek valóban emberek, akik szerencsétlenek, hogy ebbe a szituációba kerültek, de összeszorított szájjal, ökölbiszorított kézzel remélik, hogy felvirrad az ő napjuk...

Schwartz Emánuel

borossebesi hitközségi elnök

levele

Levelét kaptunk Sebisről (Borossebes). Intelligens hangú, komoly levelet, amelyet az ottani hitközség elnöke, Schwartz Emánuel elnök irt hozzánk. Helyszüke miatt nem áll módunkban az egész levelet közölni, de gondolatmenetét és egyes részleteit itt adjuk:

— Nem vagyok neves embere, csak névtelen közkatónja a zsidó nemzeti mozgalomnak. Az egyháznál sem vagyok úgynevezett „mozgató erő”, csak egy kis hitközség vezetője. Mióta Erdélyben léteznek zsidó nemzeti mozgalom, mindég azonosítottam magam azzal. Mint hitközségi vezető viszont ismerem a zsidó egyházi élet strukturáját. Sajnos, nincsen nálunk a kettő összehangolva. Való tény ez. Az egyházi vezetők nem igyekeztek a zsidó népi gondolatot népszerűsíteni. Ezek a fanatikusok nem szívelnek semmit, aminek szervezés és fegyelem a neve. Gáncsot vetnek egy korszakos mozgalomnak, arra való hivatkozással, hogy bizonyos palesztinai faktörök nem értesítik őket arról, hogy a zsidók zsidós életet élnek ottan. Ezek az informátorok inkább a chalukáért reszktenek, mint az igazságért. Hallatlan egyoldalúság ez. Különösen a fiatalsággal szemben követ el a zsidó vezető nagy bünt, mert ha eltiltja is a fiatalságot a cionizmustól, az még nem jelenti azt, hogy nem lesznek vallástalanok. Nagy felelőtlenségi érzés kell ehez, mert Erdélyben éppen a cionizmus téríti el a zsidóságot az asszimilációtól és ezek a cionisták tettek sokat az állampolgársági revízió során is.

Minél jobban és többet gondolkodom az ügyön, annál nagyobb a felháborodásom. Különösen a nyugati szertartású egyház vezetői (tisztelet a kevés kivételnek) semmit sem tesznek a zsidó népi mozgalom előmozdítása érdekében. A jelszó mindig az volt, hogy az „egyház” maradjon politikamentes. Ez nagyon szép elv lehetett a jó liberális világban, de nem ma, amikor lépten-nyomon megkülönböztetik az embert nemzetiség és vallás szerint.

Ma az volna kötelessége az egyháznak, hogy hiveibe nemzeti önértetet és önmebecsülést tudatosítson. Sok mindent kellene „reformálni” nem vallási téren, hanem az egyházi szervezetek terén. Már két éve ajánlottam a nyugati szertartású hitközségek szövetségének, hogy teremtsenek alapot egy modern kulturtisztviselőtantólyam létesítésére. A tantólyam olyan tantárgyak ismertetésével is kell foglalkozzon, amelyekre a mai modern kulturtisztviselőknak szükségük van. Hogy miképpen képzelem el ezt az átszervezést, erről sokat tudnék mondani és írni, ezt azonban nem szokták egy falusi roshakoholtól kérdezni, így hát ennek fejtegetéseit, jobb időkre hagyom.

Eddig szól a levél, amelyben valóban van sok megszívlelni való.

Wasserstrom Sándor:

A kárpátaljai

cionizmus éposza...

1.

A KÁRPÁTALJAI ZSIDÓSÁG NÉPI EPOSZA

Ha valaki megírja majd korunk zsidó népi életének összes szimpomáit és keresztmetszetét akarja mindannak majd adni, ami ezt a mi életünket determinálja, akkor a legtöbb adatot errevonatkozólag talán a Kárpátalján fogja megtalálni. Nálunk Erdélyben sem szűkölködünk sok errevonatkozó adatban és bizonyítékokban, de meri a kortársnak is kell hagyni a jövőre vonatkozó meglátásokat, megpróbálom én is érzékeltetni mindazt, amit Kárpátalján észletem, az ennek típusát legjobban jellemző részében: Munkácson.

Messziről kellene kezdenem és sokat kellene „előre” megírni, ha mindazt érzékeltetni akarnám, amit itt a zsidóság egy tekintélyes hányada nyújtott a Palesztina építésnek. Nem arról beszélek itten, hogy mit és mennyit adott egyes zsidó a cionista alapoknak. Arról sem, hogy hány szerv működött és mit produkált. Sokkal érdekesebb az, hogy itt a lelkeket „gyurta át” a cionista eszme. Nem kétszeres, hanem ezerszeres csodálatot érdemel a sokezer fiatal és idősebb férfi és nő, aki a munkácsi „udvar” átkai, gyűlölete és kiátkozásai mellett voltak olyan bátrak és szívósak, hogy egy ilyen harcba belemenjenek és azt végig is küzdjék. Kiharcolták a kezdetet is, a néhány héber óvodát, az elemi iskolákat, ahol héber volt a tanítási nyelv és végül a két nagy héber gimnáziumot, amelyről már több ízben megemlékeztem.

Mi zsidók nem vagyunk szentimentális nép bizonyos tekintetben. Mi nem szoktunk olyan harcokról hősi époszokat írni, amelyekről más népek költői írnak, a nemzeti lendület, vagy elnyomás korszakában. Mi zsidók, magunk csináljuk az époszokat anélkül, hogy erről sokat medítnánk. Ott kezdődött a dolog, hogy a kárpátaljai zsidóság nagyrésze két irányban is kellett, hogy harcot folytasson. Illetőleg nem is két irányban, hanem sok-sok irányban.

Harcolni kellett a csehesítő folyamattal szemben. Harcolni a chassidikus irányzat mindent elsöpörni akaró, gyakran, igen rosszakaratu erőszakával szemben. Micsoda sötétség uralkodott itt és mennyit kellett küzdeni a világosságért, a zsidóság szebb és jobb jövőjéért. Voltak ennek a harcnak tragikus és számos komikus megnyilatkozásai. Köteteket kellene írni erről a harcról, amely ma már lankadtabb és a zsidóság berkeiben olyan egzisztenciális küzdelmek folynak, hogy erről a kérdésről nem vitatkoznak már. Ma már a legextrémebb chassid is vallja, hogy Palesztina nélkül nem képzelhető el a zsidó népi élet regenerációja.

2.

ÉS GYERMEKEK KÖZÖTT HARC SZÜLŐK

A munkácsi cion mozgalom első előhírnökeinek kezdeti munkájánál, a chassid rabbiudvar megbízottai minden egyes házhoz elmentek, ahol cionista érzelmű szülők vagy gyermekek voltak és hióbi átkok között ijesztették el őket attól, hogy beleegyezzenek abba, hogy gyermekeik „cionisták”-ká váljanak és szervezetükhöz csatlakozzanak. Különösen az anyákat befolyásolták. Az apák és anyák pedig könyörögni kezdték fiaikhoz:

— Vesd le már ezeket az ifjúsági bolondságokat. Te már nem vagy gyerek, minék neked chalucnak menni, vagy cionista eszmék után szaladni. Mennyivel okosabb, ha rövidesen megnősülsz, lesz

szép feleséged, gyermekeid lesznek, lesz egy rendes egzisztenciád. Minék neked „a piszte záchn”, amivel a magad jövőjét is tönkreteszed, meg a férjhezmenendő testvéreidét is. Nem akarsz te földet turni és éhezni Palesztinában, hiszen itt „bálbatís” foglalkozásod van. Hagyd már abba ezeket a bolondságokat. (Recte „bolondság” egy országépítés, de egy sarki fűszeresbolt, az „komoly”).

A fiu pedig imígyen válaszolt:

— Mit akartok tőlem? Szeretem népemem, szeretem az ősi, szent héber nyelvet, szeretem az ősi elődeim vérével áztatott országot, szeretem az új országépítést. Nekünk zsidóknak nincsen más utunk, mint önmagunkhoz való visszatérés. Te apám, aki egy „ogehitener” zsidó (jámbor, vallásos) vagy, miért nem segísz bennünket?

Az apa pedig elkeseredetten:

— Egy nőszülendő fiúnak ilyenekről kell beszélni? Ilyen bolondságokkal rontod jövőd és karrered. Hallgass és menj dolgozdra.

S ebben az atmoszférában harcoltak a zsidó fiatalok tovább a szülők ellen. Szembeszálltak velük, még pofonokat is elszenvedtek sokszor. Az apa lassankint belenyugodott a változhatatlanba. Lemondott lassankint a „fichusz” sidachról. Az anya szívesen hallgatta már a szép héber dalokat és amikor a szomszéd benn volt a szobában, elsírta magát a héber dalok hallatára és már-már támogatta is gyermekeinek ezen álmait.

3.

VIASKODÓ LELKEK

Megtörtént az is, hogy az „udvar” egyes megbízottai vagy a jesivának még „érintetlen bocherjei” elmentek a chassid apához és besúgták neki, hogy fia ma este cionista előadást tart. „Kellemes napot” akartak ezzel az öreg szülőnek csinálni. A lelki felzaklatott, elkeseredett apa elrohant, hogy végighallgassa fia előadását. De amikor meglátta a figyelmes arcokat, a sok vallásos embert, akik lelkesen hallgatták fiát, dermedten állt meg. A szigorú apai arc és a szemek felengedtek. Végül büszke volt és örömmel látta fiának sikerét. Jöttek a gratulánsok és kijelentették, hogy „büszke lehet a fiára”. Tehát az izgatások ellenkező eredményt értek el. A fiu pedig a közönség előtt kijelentette, hogy higgyék el neki, apja sem kevésbé szereti Ciont, mint ő. Csak nem engedik, hogy ezt az érzését hangosan nyilvánítsa. S ha másképpen beszél, ennek az „udvar” az oka...

Ezekben a szavakban benne van az egész kárpátaljai zsidóságnak is sorsa. A fiu harcol, az apa is hajlana már, de valami „okkult” erő, bizonytalan nevelésének lazasága és az erősebbtől származó hitbéli nyomás visszatartja attól, hogy nyíltan színt valljon. Viszont voltak és vannak olyanok is, akik fanatikusan hittek abban, hogy a messiási időkig várni kell.

Képzeld el a következő igaz történetet:

Egy apa elment a rabbijához és elmondotta, hogy fia — óh jaj, — cionista lett és nem tudja mihez kezdjen vele? A rebbe erre azt válaszolta:

— Menj haza, szakítsd meg ruhádat és ülj le a földre, gyászold meg őt...

Az apa halálsápadtan hazament, néhány napig nem tudta, mitévő legyen, azután lassan likvidált mindent és egész családjával együtt kiment Palesztinába. Ott boldogan él gyermekei és unokái között és régen elfelejtette az időt, amikor neki „süvét” parancsolt hön szereteti rebbeje...

A zsiros, pattanásos arcbőr

kezelésénél jól bevált
SULFAMYL-
készítmények: puder, krém
és szappan, megvédik az
arcbőrt a napfény káros
hatásától. Eltüntetik a zsep-
lőket és foltokat.

4.

FÉLELEM EGY ZSIDÓ TUDÁSBAN KÉPZETT ÖNTUDATOS GENERÁCIÓTÓL

A héber nyelv és a héber iskola. A munkácsi éposznak ez is érdekes fejezete lesz. Mennyi küzdelem, mennyi vita, mennyi könny és átok zajlott le a kérdés körül. Megindult a héber iskolák propagandája és lassankint megkezdődött a beiratkozás tizenöt évvel ezelőtt. A szülők, akik nem akarták, hogy gyermekeik a nyelvi harcokba kerüljenek, a cseh államnyelv és otthon hallott magyar között, közeputat választottak. Sem egyiket, sem másikat, hanem a héber nyelvet, ez ellen nem lehet senkinek sem kifogása, a hivatalos köröknek sem. Tehát beiratkozott a gyermek a héber óvodába, elemibe, vagy — óh, jaj — a gimnáziumba. És akkor jött az „üzenet”:

— Inkább járjon a „gojisch” iskolába, üljön kalap nélkül, ahol irnak szombaton, egyen trefot a többi „ségecek”-kel együtt, mert arról már tudjuk, hogy „elvesztek” a zsidóság számára. De ha kalapban fognak ülni és szombaton imádkoznak az iskola templomában, azonkívül a szent nyelvet megintenzíven fogják tanulni és elsajátítani, akkor a szülők látni fogják, hogy gyermekeiket megmenti a gimnázium, ahelyett, hogy „smaddolná”. Nagy bajok lesznek ebből...

Eszembe jut egy történet, amelyet Szigeten mondanak. Volt ott néhány évtizeddel ezelőtt egy igen vallásos orvos, aki még pájeszt is viselt, reggel-este tanult és templomba járt. Semmi kivételtől nem lehetett találni rajta, még a rabbinak sem. S ekkor elhívatta a főrabbi és arra kérte, hogy ne legyen oly bigott vallásos és vágassa le pájesztjét. Hogy miért? Egyszerű volt a válasz: ha látni fogják a bocherek, hogy lehet valaki vallásos ember és amellet intellektuel is, akkor sokan tódulnak majd ezekre a pályákra, de igen kevés marad vallásos. De ha a szülők és fiuk azt látják, hogy minden intellektuel általában vallástalan is, akkor nem mennek erre a pályára.

Ez volt a rabbi numerus klauzusa. Munkácson is. Félték egy öntudatos nevelődő, nyelvében és hitében megújuló képzett zsidó generációtól...

De semmi sem használt, mert hiába volt a rabbi átok és sokszori korholás, kiközösítés, mégis tódultak a fiuk a gimnázium felé, a héber gimnáziumba, ahol imádkoztak is, héberül tanultak, kalapban és zsidóknak nevelték őket.

5.

ZSIDÓISKOLA ALAPKÖLETÉTELE TISEBEAVI BŐJTI SZANKCIÓK MELLETT

A harc tovább tart ma is. Viszont más körülmények között. Tizenöt évig dolgozott a gimnázium kizárólag héber nyelven, ma azonban a magyar éra alatt részben magyar nyelvű lett az oktatás, de a hébert még ma is erőteljesen kultiválják.

A későbbi generációk majd csodálkozással látják annak az éposznak egyes epizódját, amelyet ez a küzdelem jelentett.

Csak egyetlen epizódját mondjuk el ennek a harcnak. Amikor az új kétemeletes héber iskola-épület alapkövét lerakták, akkor a főrabbi bőjtőt rendelt el. Öregekre, gyermekekre is kötelező volt a bőjt. A templomban „vajchalt” lájnoltak, nem köszöntek egymásnak, nem vettek fel cipőt és egész

nap imádkoztak. Teljes és tökéletes fűsbeavi hangulat uralkodott a chassid hívek egyrésze között. És az alapkövet mégis lerakták.

6.

FÉKTELEN GYŰLŐLETTŐL VEZETETT RABBIATOK ÉS VÁLÓK

Ekkoriban történt,

hogy ragályos járvány tört ki a gyermekek között Munkácson. És a rabbi szószékéről a következő beszéd hangzott el:

— Megértem az isteni újmutatást. Átok kellett jöjjön, járvány a gyermekek között, mert felépült a zsidó gimnázium. Egy öreg nagypapa elfjött hozzám egy piden-nel, hogy segítsék beteg unokáin, de én nem fogadtam el a pident, mert a gyermekek azokba az iskolákba járnak, amely a járvány okozója. És nem is lehet addig gyógyulás, amíg ezek az istentelen, átkos iskolák léteznek. Senki sem járathatja a gyermekeit ezekbe az iskolákba és ha egy anya az apa ellenére mégis beiratja őket, vagy fordítva, akkor joguk van egymásnak „gett” levelet adni és elválni. Tehát ez válók. Minden baj azért ér bennünket, — mondotta a szószékéről, — mert ez a „tíme” még létezik a városban.

Igy folyt a harc, ilyen egészen éles eszközökkel és az eredmény az volt, hogy a gyermekek tovább jártak az iskolába és a szülők nagyrésze nem retent vissza. Így nevelkedett az új zsidó nemzedék a kárpátjai városokban és falvakban.

7.

JEHUDA HALÉVI ÉS CHAIM NACHMAN BIALIK UCCÁK TÖRTÉNETE.

A csehszlovák köztársaság közigazgatása

megengedte, hogy az egyes városok tanácsai maguk döntsék el, hogy városaik egyes uccáinak milyen neveket adjanak. Így történt Munkácson is. A városi tanács megkérdezte a cseh impérium alatt a zsidó tanácsosokat, milyen, a zsidóságnak konvenniáló neveket akarnak adni két uccának, amelyhez joguk van. Ezek el is döntötték, hogy a körülbelül az 50 százalékot kitevő munkácsi zsidó lakosság két történelmi zsidó kiválóságról kíván uccát elnevezni. Az egyik: Jehuda Halévi ucca lett. Kicsoda Jehuda Halévi? Kell-e bemutatnom azt, aki a legszebb ciondalok szerzője, akinek püjüt-jait ma is imádkozzák ájtatosan minden ünnepünkön a világ valamennyi templomában.

Jehuda Halévi 900 évvel ezelőtt élt és a spanyol földről hosszas vándorlás után jutott el egy kis vitorlás hajón Cionba. Szívének minden dobbanása, minden gondolata és vágya csak Cion volt. Amikor Cionba érkezett, leborult a földre, hogy csókjaival halmozza el életének egyetlen és minden reményét és óhaját, annyira szerette Ciont. Egy arrahaladó arab lovas patái taposták szét a szentföld nagy szerelmesét...

A világ egyik legkiválóbb zsidó költője is volt és ennek nevével akart büszkélkedni a zsidó Munkács. A másik ucca pedig a nemrég elhunyt legnagyobb héber költőnek nevével viselte: Chaim Nachman Bialik-ét.

Amikor ez a határozat megtörtént és az uccatáblák felkerültek, a munkácsi „udvar” a legélesebb harcot kezdte a két nagy név ellen. Beadványt szerkesztettek és adták be, amelyben arra kéri a magisztrátust, hogy vegyék le ezeket a neveket és írják ki valamelyik cseh hősnék a nevét. A jesiva növendékei pedig éjnek idején sárral mocskolták be Jehuda Halévi, meg a Bialik nevét. Amilyen szélsőséges agitáció folyt minden ellen, amit a többi

zsidók kezdeményezték, úgy folyt az uccanevek ellen is a harc.

Meg kell adni nekik, a csunya küzdelemnek meg is volt az eredménye. A Jehuda Halévi uccát elnevezték „Darké Tesuvo” uccának, a megboldogult főrabbi atyjának egyik munkája után, hogy őt is ismerik műve által a zsidó világban. A másik ucca nevét is megváltoztatták. Cseh nevet kapott. Most pedig az a helyzet, hogy a magyar kormányzat nem hagyja meg a Darké Tesuva elnevezésű uccát sem s így ez az egyetlen héber nevű ucca is eltűnik Munkács gettójából...

8.

ATO BOCHARTONU...

Munkácson egészen más jelentőséget kap az „ato bochartonu”. Itt úgy értelmezték, hogy „ato bochartonu”, a Te választó néped, amelynek azért adtad a Tóráját, hogy azt a választásoknál megfelelően felhasználhassa az „udvar” által kijelölt célokra, illetőleg pártokra. Mindenki tudta a mutban, hogy a Tórának a nimbusza egyidejűleg az „udvar”-nak azt az instrumentumát is adta, amellyel akaratát az élet minden vonatkozásában keresztülvihette.

9.

A REBBEIZMUS FÜHRERPRINZIP-JE

A kárpátjai zsidó általában igen érdekes típus. A legtöbb közülük igénytelen és meg van elégedve, ha van egy egészen szűkös egzisztenciája, van egy kis fekete kenyere, vagy kukorica-máléja neki és rendszerint nagyszámu családjának. Megelégszik, ha van, amit magával vigyen a „tulvilágra”. Egy kis erkölcsi tökélet, amelyet „micsesz”-ekkel és „máaszim tajvim”-okkal szerez. Ez az a zsidó típus, amely nem tudja kettéválasztani a rabbi és Tóra fogalmát. Illetőleg az „ő” rabbiának és a Tórának kapcsolatát nem kutatja, hanem elfogadja, mint legtöbb jót. Nem gondolkodik azon, hogy vajjon a Tóra ugyanazt akarja mindenben, amit rabbi is akar? Ez utóbbinak mérlegelése fel sem merül benne, de ha mégis, akkor azzal nyugtatja meg magát, hogy nem az ő tudásának és agyberendezkedésének való ez. A nagy emberek amúgy is tudják, mit csinálnak. Így az „ő” rabbija pláne tudja, hogy mit csinál. (Ez a Führerprinzip, amelyet a németek és olaszok is elfogadtak, — de később, mint a kárpátjai chaszidok.)

A „választások” külön fejezetet képeznek a legutóbbi husz esztendő munkácsi történelmében. Volt sokféle választás. Városi, tartományi, országos választások, hitközségi és központi irodai választások. Azt a bizonyos egzisztencia alapot képező kongruát is attól tették függővé, hogy milyen állásfoglalása van a rabbiarnak. Ez függést jelentett a kormányzattal szemben és ezért szemben állottak mindenkor a hivatalos zsidó párttal, amely külön utakon járt, de ugyanakkor a világi embereknek is hatalmat és befolyást tudott biztosítani.

10.

AZ „UDVAR” ÉS A CIONISTÁK KÖZÖTT RÓPIRATHARC

Ezért is harcolt mindenkor az „udvar” a politikai zsidóság ellen. Így legutóbb is, még a ruszinszko-i időkben a rabbi inkább a zsidóságot kívéssé szerető agrárpárttal szövetkeztek, mint a különleges zsidó érdeket képviselő zsidó párttal. Ez ugyan nem lett volna baj, ha nem használták volna fel egy zsidóellenes párt eszközeül

Megszabadulhat a ruhájárárhulló kellemetlen fejkorpától, ha

„HEINRICH”
PETROL-
szappant
használ.
Megszünteti a
hajhullást és
korpázást.
Kapható minden
szaküzletben

a szent könyvek olyan kitételeit, amely újabb erőteljes harcot és széthuzást eredményezett a zsidóságban. Még csunyábbá tette az ügyet az, hogy a választásokba a jesiva-növendékek is belevonattak.

Egy akkoriban megjelent jiddis nyelvű felhívás, amely most került a kezembbe, többek között a következőket mondja:

...Nagy veszedelem fenyegeti szent intézményeinket. Nagy nyomorúság ez Jákob nemzetségének. Menjtek ki az uccára, menjetek harcba az Örökkévalóért, szívetek ne csüggedjen, ne sajnáljatok senkit, ma olyan időket élünk, amit az Örökkévalóért tenni kell. Apák és anyák, a Tóra nagy veszélyben van. Mit csináltok majd, ha jön a nagy leszámolás napja. Gyermekeitek vére kiált hozzátok és nem tudtok rajtok segíteni. Ne sajnáljatok és ne kíméljétek senkit mindaddig, amíg nem késő. Kitaláltok az uccákon: hogy a cionisták „tisztátalankok” (tome), harcoljatok ezzel az ellenséggel szemben, az Ur és a Tóra nevében. Jesiva növendékek! A Bet Hamidras falai remegnek, mentsetek meg az új nemzedéket — és SZAVAZZATOK AZ AGRÁRPÁRTRA! (Ez lényegében egy antiszemita párt volt, távol minden zsidó vonatkozástól.)

Ugyancsak a „munkácsi udvar”-nak aláírásával jelent meg a következő felhívás: — A mostani választásoknál sem nézhetem tétlenül, hogy a zsidóságból elpusztul a test és a lélek. Hogy nézhetem, hogy elfordulnak a Tóráról és vallástól és leadják szavazatukat arra a cionista listára, amely ászzerolva és kiátkozva van a Tóra, a neviim és keszuvim minden átkával. Az Örökkévaló óvjon bennünket! Szavazzatok az Agrárpárttra, mert akkor kiérdemeljük, hogy elfjőjön messiásunk, Dávid fia...

Igy harcolt az „udvar” a cionizmus ellen és a cionisták ellen. Inkább egy „agrárpárt” vagy bárki más, csak nem a zsidó összefogás. És voltak hívek, akik szót fogadtak. Mert az „udvar” ezt követelte és az a felsőbb parancs. Kis illusztráció ez a harcból, amely a Kárpátján folyt két évtizedig, amely lehet érdekes és tanulságos, de nem lélekemelő. Egyáltalán nem az...

— ERDÉLYI KONFERENCIÁT TARTANAK AZ UJCIONISTÁK. Tekintettel arra, hogy az összes erdélyi ujcionista helyi szervezetek elégedetlenek a bukaresti központ eddigi tevékenységével, az allija körüli anomáliákkal és az erdélyi zsidóságot semmibevevő tevékenységével, elhatározták, hogy szeptember 3-án, vasárnap délelőtt Nagyváradon erdélyrészi konferenciát tartanak. A konferencia összehívását és megszervezését a nagyváradai központ vállalta magára és ezuton is kéri a nagyváradai központ (Oradea, Pasagiul Vulturul Negru) az összes erdélyi helyi szervezeteket, hogy küldjék el delegátusaikat erre a konferenciára és előre jelezzék, hányan jönnek, hogy kellő ellátásukról és fogadtatásukról gondoskodás történjék.

Zsidó szülők figyelmébe!

Felkérem azon t. szülőket, kik gyermekeiket intézetemben óhajtják elhelyezni, hogy a szükséges aktákat legkésőbb folyó hó 25-ig juttassák hozzám, hogy részükre az iskolákban helyet biztosíthatassak

Schwartz Menyhértne

orth. zsidó leánynevelő intézete-internátusa

Oradea, Str. Ep. Ciorogariu 8. — Telefon 12 11

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938, Dos. No. 805/1938, Tribunalu Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Elul 10, augusztus 25.

Szombat: Elul 11, aug. 26. — 2. פריד

Heti szidra: כי תצא

Heti haftora: רני עקיה

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.05

gyertyagyújtás 7.15

Istentisztelet kezdete 7.25

Szombat befejezése 8.30

Wasserstrom Sándor

Égy sir előtt...

Amikor Elul havának egyik dércsipe hajnalán álltam az Életházának keskeny ajtaját, mindig kivülhagyom mindazt, ami az életharcot jelenti. Amióta tizenöt éve járom a temető keskeny ösvényét, amely anyám sírjához vezet, mindig halálos fáradtság fog el, mintha jómagam is legszívesebben megpihennék az örök nyugalom világában. Sokszor keménynek, harcosnak, lendületes karral hadakozónak kell lenni az életben, de itt, a halál birodalmában nem tudok takarékoskodni a legritkább férjünkessel, a könnyekkel.

Nem tudom kit siratok? Anyámat, azt az életét átdolgozó, átküzdő, hajnaltól napestig kinlódó asszonyt-e, aki volt, vagy magunkat, kis családot, vagy azt a nagyot, amelyet zsidóságnak nevezünk? Mondjam-e azt, hogy nem voltam gyermek, amikor elvesztettelek, de Neked ma is az a kistü vagyok, aki táguló pupillákkal nézte, amint ott jártál-keltél a kis fűszerüzlet ezernyi kis fiókja között és az egyszerű külvárosi embereknek apró garasaitól szedted össze azt a pénzt, ami kellett az iskoláztatásukhoz, meg kellett a szegényeknek, akikből mindig akadt egy-kettő hétköznap és egész asztalra való szombatoként, meg a szent ünnepeken.

Atfogom egyszerű fehér márványsírkövedet, ez az ami anyag is maradt belőled, a többi már csak emlék... egy anya emléke, amilyen sokunknak volt és van, de Te csak az én anyám voltál, akihez bizony-bizony ilyenkor járok csak vízbe, amikor közelednek a Félelmes Napok. De anyám, tudod-e, hogy milyen „félelmes napok” vannak most, az év mind a 365 napja ilyen borzongató. Tudod anyám, sokszor úgy érzem, ha Te ezt megérted volna, talán nem is bírta volna el érzékeny szíved. Az a mélységesen valóságos szíved, amely nem bírta el a vallás sérülését, a zsidóság megszűnését. Tudod-e anyám, hogy milyen keserves sorban él a zsidó nép és árva fiadnak hírt kell adni mindarról, ami a világon történik. Tudod-e anyám, hogy mennyit vérezik ez a szív, amikor zsidó testvéreink tizezreinek keserves kinjairól kell hírt adni?

Tudod-e anyám, hogy zsidó gyermekek halnak éhen és zsidó anyák vesztik el otthonukat, vesztik el gyermekeiket és zsidó férfiak könnye hull, mert vége eddigi életüknek? Tudod-e anyám, hogy milyen megnyugtató ez a meghitt óra, amelyet Veled itt töltök el a régi váradi

temető sokezernevi sírhantja között? Tudod-e anyám, hogy itt még tudom, mi az „Élet”, az a régi, szép, nyugodt péntekeste, meg szombat, amit Nálad töltöttem? Amikor láttalak fehér ruhában, fehér kendővel a sok gyertya fölött, mint a Zsidó Anya apoteozisát? Amikor boldogan vitted az asztalhoz az „ajrechnak” a jó talatokat, hogy lakjon jól a te házában?

Drága anyám, érzem és tudom, hogy most is úgy szeretsz, mint valamikor régen. Amikor az apai szigor elől kötényed mögé bujtam, meg amikor az ambíció hevített és iskolákat jártam, holott drága apám azt akarta, hogy kevés iskolával vigyem sokra — a fűszerszakmában. Te engedted a gimnáziumot, te engedted az akadémiát. Csak egy feltételed volt: maradjak zsidó. Nem gondoltál a zsidóságtól való eltávolodásra, oh! ilyesmi még álmodban sem jutott annak idején eszünkbe, de gondoltál a 613-ra, amelyből egyetlenegyét sem akartál elhagyni.

A Te szereteted kísért eddigi életutamon. Mindig úgy érzem most is, hogy mellettem állsz és figyelmeztetsz, imígyen:

— Drága fiam, öregszel te is, mennyi ősz hajszálad van már és ránc is került arcodra. Csak ne fáradj sokat, kiméld magad, de azért ne csüggedj, harcolj a zsidóságért, mert ez életcél, ez adhat még erőt és kitartást. Tudom, hogy mily küzdelmes az élet, mert mi innen Felülről mindent tudunk és látunk. Tudom, hogy sokszor kicsordulna a férfi-könny szemedből, de nekem tartogatod, hogy itt siromnál ontsad, amiért már nem vagyok. Nem vagyok már földi lény és nem simogathatlak meg, de különben fogom a kezéd és melletted állok. Imádkozom szüntelenül érted és mindnyájatokért.

— Küzdelmes napokon és kísértetiesen hosszú éjszakákon virrasztok melletted. És gyötördöm a drága zsidó népünkért. Jaj, de mennyire megszapordtak a földöntútok, akikből sokat láttam házukban is. Jaj, de küzdelmes lett az élet, naponta megszakadna gyenge szívem, ha még tudna dobbanni.

Allok anyám sírjánál és könnyek peregnek végig arcomon. Jaj de jó így gátlás nélkül sírni. Nem látja senki, csak Te édesanyám, S Te megbocsájtod, mert neked még mindig kistüd vagyok, akik fölött nyomtalanul tüntek el a keserves évtizedek. Görcsösen szorítom magamhoz a hideg márványkövet és meg-megráz a sok emlék. De fáj, hogy oly korán elmentél. De fáj, hogy itt vagy és nem velünk. Miért is kell a jóknak is, a nekünk drágáknak is elmenni? Elul havának temetői hangulatában úgy érzem, hogy csordultig van a szív és könnyekben tud csak utat törni magának...

Elmondom az imákat... és a temető kapuját megindulok újra az „Élet” útjára. Hallom újra a vonat füttyét és a villamos is cseng... hív az élet, pedig de jó is volt Veled lenni, drága jó anyám...

— BORIS PREGEL ZSIDÓ FILANTRÓPUS A FRANCIA BECSÜLETREND TAGJA. Boris Pregel, az ismert zsidó filantrópust, az OZE zsidó egészségvédelmi szervezet intéző bizottságának alelnökét, valamint a francia Pro Palesztina bizottság alelnökét a francia becsületrend lovagjává nevezték ki. Az Odesszában született Pregel 15 esztendeje lakik Párisban, ahol, mint a zsidó jogok és a zsidó jövő hűséges harcosa, általános tiszteletet szerzett magának. Kitüntetése nagy megelégedést keltett Pregel barátainak és tisztelőinek körében.

Olcsón és jól élekezhet

Herschkovits
orth. kóser pensiójában

BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

Ma már csak az Iselet világ-hírű, ami rendkívüli

tulajdonságokkal bir. Ilyen rendkívüli tulajdonságokkal van a természettől megáldva az a három zseniális tudós által nemrég Amerikában felfedezett csodás hatású gyógynövény, amelynek kivonatából a „Gastro D.” készül.

Tudományos alapon bebizonyították, hogy a „Gastro D.” gyógyszerben olyan eddig még ismeretlen gyógyanyagok vannak, amelyek a degenerálódásra hajlamos szervezetet annyira kedvezően befolyásolják, hogy az organizmus ismét teljesíteni képes a normális életműködést. Ez a magyarázata annak, hogy a „Gastro D.” kezeléssel olyan nagyszámú krónikus (15—20 év óta szenvedő) gyomor-, bél-, epe-, vese- és májbeteg, tökéletesen meggyógyult. Számtalan hálálkodó, köszönőlevél érkezik be naponta a meggyógyult betegektől.

„Gastro D.” kapható gyógyszertárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvétellel Császár E. gyógyszertárában, Bucuresți, Calea Victoriei 124.

— ELJEGYZÉS. — Stern Hermann, a cluji Talmud-Tóra elnökének leányát, Leát eljegyezte Wolf József Ilondáról. (M.k.é.h.) A kolozsvári Talmud-Tóra vezetősége és tagjai ezulon kívánnak sok szerencsét a jegyespárnak.

Divat- és gyógycipészet

Kohn István

Belvárosi cipőszalon
Oradea, Parcul Traian 1.

— A JUGOSZLÁVIAI ZSIDÓSÁG FOGLALKOZÁSOK SZERINTI TAGOZÓDÁSA. A jugoszláviai zsidó hitközség szövetsége statisztikát dolgozott ki a jugoszláviai zsidóság gazdasági tevékenységéről. Ebből a kimutatásból vesszük az alábbi számokat: A jugoszláv zsidók közül 1928-an iparral, 5213-an kereskedelemmel, 549-en kereskedelmi ügynökséggel, 111-en mezőgazdasággal, 134-en szállítással foglalkoznak. 528 orvos, 381 ügyvéd, 145 mérnök, 101 gyógyszerész, 418 nagyipari vállalkozó, 4087 magántisztviselő, 464 állami és hitközségi tisztviselő szerepel a kimutatásban. Ezekhez járul még 2182 foglalkozás nélküli. A hitközségek szövetsége együttműködik a jugoszláviai zionista szervezettel az ifjuság átképzése terén.

— ZSIDÓ ILLEGALISOK A BIRÓSÁG ELŐTT. Három németországi illegális bevándorló, Else Schochazewer, Erich Friedheim és Andreas Friedmann állott a napokban Sheerit palesztinai békebíró előtt, hogy feleljen az illegális bevándorlás vétkéért. A vádlottakat július 16-ikán Vaadi Rubin-ban fogták el az arabok, akik átadták őket a rendőrségnek. A tárgyaláson védőjük megrendítő beszédben mesélte el a vádlottak kálváriáját. Németország elhagyása után először egy Sanghajba menő hajóra vitték őket, majd mindhármukat Port Saidban partraszállították. Az ottani rendőrség kis lélekvesztővel kiküldte őket, a nyílt tengerre és így érték el néhány naps bolyongás után Palesztina partját. Sheerit bíró mindössze három-három hónapi elzárásra ítélte őket. Ítéletének indokolásában többek között kijelentette, hogy tekintettel a körülményekre és a Németországban uralkodó viszonyokra, nem küldheti vissza a menekülteket Németországba.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában
Andrássy-ut 43 szám

Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta
szobák folyóvízzel. - Kivánatra diétás konyha.

Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos;

Friedman Józsefné

Kármel-penzió (Andrássy-ut 43)

Telefon 12-89-67

— PRÁGÁBA KELL KÖLTÖZZON A PROTEKTORÁTUSI ZSIDÓSÁG 15 SZÁZALÉKA. A prágai „Gestapo” utasítást adott arra, hogy a vidéken élő zsidóknak legalább 15 százaléka tartozik Prágába költözni. Miután ezeknek számát körülbelül 60 ezerre becsülik, nyolc ezer zsidónak kell a rendelet alapján Prágába költöznie. A vidéki zsidók között pánikhangulat uralkodik. Javaikat poton áron kótyavetyélik el. — A „Manchester Guardian” írja, hogy a zsidónak a cseh protektorátus területéről való kitűzését célzó német kormányhatározat az Evian bizottságot annál is inkább meglepetésszerűen éri, miután Göring megbízottja: dr Fritz Wohltat legutóbbi londoni tartózkodása során a bizottság tagjait biztosította arról, hogy a protektorátus területéről a kivándorlás rendezetten fog történni és a kivándorlók magukkal vihetik vagyonuk egy részét. Ő maga is közre kíván működni ennek irányításában. A kiutasítási parancs most a radikálisok újabb győzelmét jelenti a német kormány mérsékeltebb elemeivel szemben. A cseh protektorátus területén élő zsidók között egyébként újabb öngyilkossági járvány ütötte fel a fejét, főleg azok között, akik képtelenek kivándorolni és engedélyeiket megszerezni. Legutóbb a prágai Fiala-család, apa, anya és a leányuk vetett önkézzel véget életének.

— A GESTAPO TUSZKÉNT TARTJA VISSZA A CIONISTA KONGRESSZUSRA UTAZÓ DELEGÁTUSOK FELESÉGEIT. — Prágából jelentik: Hirtelen meg kellett változtatni a cionista kongresszusra utazó delegátusok névsorát, mert a Gestapo közölte, hogy csak azon delegátusok kiutasítását engedélyezi, akik házasság és akiknek visszatéréséhez ilymódon nem fér kétség. A dr Frantz Kahn vezetése alatt álló delegáció ilymódon a következő személyekből tevődik össze: dr E. Friedmann, Jacob Edelstein, Ing. Zuckre, Irma Pollak és dr Sonnenfeld, a brünni zsidó hitközség elnöke. A Gestapo elkobozta a delegátusok feleségeinek utlevelét, hogy biztosítsa férjeik visszatérését a protektorátus területére. Ugyiszintén elkobozta a Gestapo a prágai zsidó hitközség és cionista szervezet összes hivatalnokainak utlevelét. A legtöbb esetben az elkobozást meg sem indokolták. Ettől függetlenül a csehslóvákiei cionista szervezet normálisan folytatja tevékenységét és úgy a Keren Hajesod, mint a Keren Kajemeth nagy bevételnövekedésről számol be.

**Minőségben
órákban
izlésben**

szöveit

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóáruház

Oradea, Piața Regina Maria 1. (Kishidő)

— A KIVÁNDORLÁS KÉRDÉSEIRŐL TÁRGYALT BUDAPESTEN GILDEMEESTER HOLLAND FILANTRÓPUS. A „Vándor” című kivándorlási kérdésekkel foglalkozó budapesti lap meghívására öt napig Budapesten tartózkodott Franck von Geel Gildemeester holland filantrópus. Budapesti tartózkodása alatt több megbeszélést folytatott mértékadó politikai és gazdasági személyiségekkel, akikkel megtárgyalta a kivándorlás kérdéseit. Gildemeester többek között megbeszélést folytatott Apponyi György gróffal, Kornfeld Mór felsőházi taggal, valamint a pesti hitközség vezetőivel. A kiváló vendég tiszteletére dr Vázsonyi János, dr Stein Emil és Kálmán Lajos villásreggelit adtak. A megbeszélések során kiűnt, hogy a kivándorlás kérdése a zsidótörvény következtében a magyarországi zsidóság minden rétegét közelről érdekli. Gildemeester kijelentette, hogy a közeljövőben amerikai, hollandiai és angliai kapitalisták közreműködésével emigrációs bankot alapítanak Amszterdamban. A bank, a tervek szerint, az Abessziniába, Venezuelába, Sandomingóba és más országokba irányuló kivándorlás terveit fogja finanszírozni.

— UJABB INTÉZKEDÉSEKET TERVEZ A PALESZTINAI KORMÁNY AZ „ILLEGÁLISOK” ELLEN. (Jeruzsálem.) A hatóságok szigorú intézkedéseket fognak tenni a törvénytelen bevándorlás megakadályozására, mert ebben az évben más 6100 utast értek tetten, amint a törvényes formások kijátszásával akartak partra szállani Palesztinában. Ezek közül 1200-at visszaküldtek. Legtöbbjük Közép-Európából származik.

— JOBB CSALÁDBÓL elvállalunk ortodox uri ellátásra két diákot vagy diáklányt gondos felügyelettel, angol-német nyelvtudással. Cimeket a „Népünk” kiadójába kérünk.

— HAVONTA KÉTSZÁZOTVEN ZSIDÓ VÁNDOROLHAT BE BOLIVIÁBA. (Sighet.) Röviddel ezelőtt a bolíviai kormány teljesen beszüntette a további zsidó bevándorlást. Ez a tiltó rendelkezés azokra is vonatkozott, akik már szabályos bevándorlási engedélyek és vizumok felett rendelkeztek. Az illetékes zsidó szervezetek mindent elkövettek annak érdekében, hogy a bolíviai kormány rendeletén enyhítéseket érjenek el. Pár nappal ezelőtt értesítés érkezett a Hicem szigeti irodájához a párisi központtól, amely közli, hogy a La Paz-i komité intervenciója eredményes volt, amennyiben a bolíviai kormány havonta kétszázötven zsidó emigráns bevándorlását engedélyezi. E bevándorlók azonban csak azon esetben kapnak bevándorlási engedélyt a bolíviai hatóságoktól, ha irataik a Hicem irodákon keresztül futnak be és a kérvényt kedvezően véleményezte a Hicem párisi központja is. A Hicem természetesen azokat az emigránsokat részesíti előnyben, akik már régebben megszerezték beutazási engedélyüket Bolíviába és csupán a legutóbbi tiltó rendelkezések miatt nem tudtak utnak indulni. Csak azután kerülhet a sor újabb bevándorlókra a havi 250 lélekszámnyi kvóta keretén belül. Tekintve, hogy Erdély területén számos olyan zsidó család van, akik már minden iratukkal rendben, utrakészen állottak Bolívia felé, a Hicem felkéri mindezeket, hogy a legsürgősebben juttassák el összes irataikat és utleveleiket, hogy azokat a párisi központtal véleményeztesse, amelynek alapján haladéktalanul utnak indulhatnak. Szükséges megjelölni azt is, hogy melyik hajóra váltottak jegyet és hogy egyéni, vagy pedig ugynevezett globális vízummal rendelkeznek-e?

A nagyváradai Zsidó Klub

„Carmel”

orth. kóser étterme

(Oradea, Heyman udvar, Bv. Reg. Ferdinand 3)
Telefon: 1400.

**Uj redukált nyári árakat
léptetett életbe.**

— AZ AMERIKAI ZSIDÓK ÉRDEMEI Osfald Garrison Villard, a „Nation” című ismert amerikai lap első kiadója, a „The Atlantic” című folyóiratban visszaemlékezést közöl irodalmi pályafutásáról. Cikkében többek között ezeket írja: „Az ördögkeresztény-ellenes és lelkibeteg antiszemita izgatás és barbarizmus eme korszakában csak ezt az egyszerű ténnyt kell megemlítenem: ha a zsidók nem támogattak volna sohasem jutottam volna el oda, ahol most tartok. A legnehezebb órában is támogatott engem idealizmusuk, szabadságszeretetük és a haza iránti odaadásuk. Sohasem tudtam valamilyen különbséget felfedezni a segítség között. Legfeljebb azt, hogy az segítségük gyorsabb és nagyobb szabású volt. Soha nem fordultam hozzájuk hiábajárta segítségért. Akár négerekről, szegényekről, elnyomottakról, betegekéről, akár emberbaráti ügyről volt szó, egyformán szolgálatkészeknek bizonyultak. Sohasem kovácsoltak tőket abból, hogy eleget tettek valamely felszólításomnak és soha nem léptek fel viszontkövetelésekkel. Amerikárengeteggel tartozik zsidóinak. Ezek emberek a leghüségesebb őrei voltak mindenkor az amerikai szabadság gondolatnak. Minden időben megőrizték az idealizmusukat és szabadelvűséget és szenvedélyesen ragaszkodtak az amerikai hagyományokhoz, amelyeket lelkük mélyéig átéltek.”

— SÜLYOS KIMENETELŰ BOMBAROBBANÁS JERUZSÁLEMBEN. A Jeruzsálem központjában lévő Bikur Cholim közelében bomba robbant. A robbanás három személyt súlyosan, kilenc másik személyt pedig könnyebben sebesített meg.

— SZIGORUAN orth. zsidó uricsalá elvállal iskolás gyerekek teljes ellátását angol és német nyelvkutatással. Cim: Mardel Mózes Timișoara, str. Preyer No. 4.

— KÉT JOBBHAZBÓL VALÓ VIDEKI KOLAS GYERMEKET TELJES ELLÁTASSAL. fürdőszoba használattal elvállalok. Közel iskolához. Oradea, Str. Nicolai Jorga 21. sz. I emelet 15-ös ajtó.

— FORGALMAS HELYEN, jömenetel péküzem, 3 kemencével, teljes berendezéssel engross és detail üzlettel kiadó, esetleg házzal együtt eladó. Értekezni Kohn Mórnál Oradea, Str. Take Ionescu 37.

Ezüst

menorák, gyertyatartók,
serlegek, evőeszközök,
templomi kegyszerek bár
mily művészi kivitelben leg
olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

GENF

a kongresszusok városa

— A „Népünk” eredeti genfi tudósítása. —

A genfi tó kékeszürke vize gyönyörűen visszafücsköl a partján fekvő világfűdőhelyeket. A svájci-olasz határtól villamosított vonattal érkező utast az ország belseje felé. A szem gyönyörködik, nem bír betelni a szebbnél-szebb látványokkal. Aszfaltozott, gondozott, pormentes utak, a legkisebb faluba is villany van bevezetve. Szinte úgy néz ki, hogy egész Svájc az idegenek kényelmére épült. Előzékenység, udvariasság, halk szó minden vonalon. Lausanne-tól Ouchy-ig hegyvasúttal tesz meg az utat, Ouchytól pedig Genfig hajóval. A „Simplon” francia zászlóval közlekedik. Hajónk kikötésénél *Evianban*, mely fűdőhely történelmi nevezetességre tett szert, amióta ott tartották a zsidó menekültügyi konferenciát, — de itt csak azok szállhatnak ki, akik francia vízummal rendelkeznek. Tovább is még a francia oldalon megyünk, mert egy-két francia fűdőhelynél kikötünk, majd irányt változtatva ismét a svájci oldal felé haladunk.

Genf előtt gyönyörű szökőkút ejti bámulatra az utasokat, mely a tóból 60 méter magasra löveli ki a vizsugarat. Akik vasutal érkeznek, azok előnyösebb helyzetben vannak. Kék-fehér zászlók és jelzőtáblák mutatják az irányt, hogy a pályaudvaron, hol van az elszállásolási iroda (Bureau de Logement). Az iroda vezetője, Berger H. pontosan nyilvántartja az összes szállodai és privátszobákat, pensiókat. Csak ilyen igazolvánnyal lehet szobákat kapni, szobák nincsenek már napok óta. Az iroda a közvetítésért a svájci frankot számít fel irodafenntartási célra. A feliratok mindenütt héber, francia, angol és német nyelven vannak. Feltűnő, hogy majdnem mindenki héber nyelven kér felvilágosítást. A különböző tudnivalókról ugyanilyen nyelvű füzetek adnak felvilágosítást, melyek kis helyrajzi térképpel vannak ellátva.

MIÉRT NEM LEHET SZOBÁT KAPNI?

Annak ellenére, hogy nagyon sok szálloda és pensio van, minden magánháznál van szoba kiadó, mégsem lehet szobát kapni, mert minden héten más kongresszus van itt. A múlt héten volt az antialkoholista és az eszperantista világkongresszusa. E héten, vasárnap volt egy nagy nemzetközi tornaünnepély és este gyönyörű tűzijátékok. Mellesleg megjegyezve a tűzijátékoknál lehetett vagy 50.000 ember. A múlt hét szerda óta tartja a Mizrahi Világszervezet konferenciáját. Minden párt megkezdte már az előkonferenciáját. Nagyon sok amerikai delegátus és vendég érkezett, továbbá sokan jöttek Erec Jiszraélból. Az amerikai delegátusok külön tartják előkonferenciájukat. *Stephen Wise* rabbi, a kongresszus egyik elnöke, betegsége miatt nem jöhetett el. A WIZO szombat este óta konferenciázik. Egyidejűleg lesz itt a zsidó Világkongresszus, a zsidó orvosok konferenciája, a zsidó ifjúság konferenciája, stb. Ha még ehhez hozzászámítjuk, hogy itt van a Népszövetség, a Nemzetközi Munkahivatal székhelye és nagyon sok ezzel összefüggő szervezet központja, akkor világos, hogy nem lehet egykönnyen szobát szerezni. Nagy tömeget vonz Genfben a Prado-képhiállítás, mely a Musée d'Art et d'Histoire-ban van. A képek a nagy spanyol mesterek legnevezetesebb alkotásait foglalják magukba, így többek között Velasquez, Greco, Goya, továbbá az olasz és holland iskola mesterműveit. Sok azon külföldiek száma is, akik fürödni, nyaralni jöttek ide. Mindent megtalál itt az ember, amit csak keres: pihenést, üdülést, szórakozást és — kongresszust.

BABELI NYELVZAVAR GENF UC-CAIN.

A genfi tó partján méltóságteljes nyugalommal siklanak a hajók, kis gőzösök, motorcsónakok, vitorlások és szandolinok. A napnyárutói sugarait fűrészi a tó tükörsima felületén. Itt gondatlan kacagás üti meg az ember fülét. Ha azonban tovább sétálunk a Grand Theater környékén, ahol a kongresszus ülésezik már, akkor azt tapasztaljuk, hogy a mosoly is megszűnt létezni a zsidók számára. Már megszűnt meg lehet ismerni zsidó testvéreinket, még azt is, hogy körülbelül mely országból valók. Gondterhes arccal, nyomott kedéllyel sétálnak a zsidók. Sokaknak arcáról leolvasható a borzalom, amit átélhettek, mély szomorúság üli meg arcukat. Rövid bemutatkozások után rátérnek a zsidóság helyzetére, majd minden átmenet nélkül a kongresszus eshetőségeit latolgatják. Mindenütt amerre járunk héber, angol, francia, román, jiddis, német és spanyol szó üti meg az ember fülét. A kongresszus megnyitásától még pár nap választ el, de azért látni és érezni, hogy a kongresszus már dolgozik. Az egyes pártok előkonferenciáján izgalmas viták, állásfoglalások, kétségek, félelmek és aggodások kísérik a tanácskozásokat. Ilyen izgalmas atmoszférában talán még soha sem ült össze a kongresszus. A világ vajudik, háboru és béke kétsége között élnek a népek. Minden népet a saját sorsa és léte fűti, amely mellett a zsidó nép sorsa eltörpül. Nekünk pedig életbevágóan fontos, hogyan alakul az országépítés, a bevándorlás, az emigráció rendezése.

VÉLEMÉNYEK A XXI. KONGRESSZUSRÓL

A kongresszus főhadiszállása rue Petitot 10 alatt van, Jönnék-mennek az emberek, sűrűnek-forognak, mindenkinek van valami kérdeznivalója. Sokszor két-három órát kell ülni, amíg bejut az ember a rezortfőnökhöz. A cionista vezérkar már megérkezett: *Weizmann*, *Ussischkin*, *Grünbaum*, *Kaplansky*, *Dr Ehrenpreis* stockholmi, *Dr Prato* volt római, *Amiel* telavivi főrabbi, stb. Romániát eddig *Dr Mayer Ebner*, *Dr Márk* csernovitzi főrabbi, *Dr Kepes Miklós*, *Dr Kremer*, *Dr Weisselberger*, *Frenkel (Botasani)*, *Juszt József* és e sorok írója képviselik. Mára sok delegátus érkezését jelezték. Megszólaltattuk a zsidóság vezéreit, hogy mit várnak a kongresszustól és mi a véleményük róla. Ráv Meir Berlin, Ráv Fischmann, Ráv Amiel, Kaplansky, Dr Márk és Dr Mayer Ebner volt parlamenti képviselőt interpelláltuk meg, a vélemények sokban megegyeznek és így csak a gondolatmenet visszaadására szorítkoztunk.

A kongresszus elvonatában a politikai vita lesz, mely heves, drámai jelenetekhez is fog esetleg vezetni. Nehéz előre megmondani az állásfoglalást, valószínűnek látszik, hogy a kongresszusnak szabad kezét kell adni az executivnak, hogy mindenkor a helyzet mérlegelése alapján a legjobb belátása szerint cselekedjen. Felelősségünk tudatában nem mondhatjuk, hogy harcot, háborút indítunk Anglia ellen. Meggondolatlan és esztelen dolog lenne az eredmény legkisebb elérése nélkül. Megvolna azonban a hátránya, hogy az angol politikusokat, barátainkat, — akik mégis csak elsősorban angolok — elveszítetnők. Sorainkból kiesnének ezenkívül az angol zsidók, akiknek a pozíciója megrendülne, esetleg az amerikai zsidók is. Tehát nem elhárítható semmit! Higgadtan mérlegelni az eseményeket és remélni. Dolgozni és remélni...

Jean Flory francia kanonok három tórategercset mentett meg

1917-ben, amikor a német csapatok Seppois francia várost bombázták, Jean Flory abbé, a 105. francia gyalogezred tábori lelkésze ágyulövések és gépfegyvertűz közepette saját élete kockáztatásával megmentette a pusztulástól a kisváros katolikus templomának és zsinagógájának értéktárgyait és kegyzsereit. Előbb saját vallása templomából mentette ki és vitte biztos helyre az oltári tárgyakat és papi ruhákat, majd a zsinagóga tórategercseit helyezte bombabiztos fedezékbe.

Jean Flory-t, a bátor tábori lelkészt nemrégiben montbéliardi kanonokká nevezték ki és ezt az alkalmat használta fel a francia zsidóság arra, hogy lerója háláját a seppois tórategercsek megmentőjére iránt. A francia zsidók központi szövetsége *monstre* küldöttséget menesztett Montbéliardba, ahol Kaplan rabbi, a francia grandrabbi helyettese köszöntötte fel Jean Flory kanonokot. Az új kanonok magasröptű beszédben válaszolt és rámutatott azokra a kapcsolatokra, amelyek az ó-testamentumot és az új-testamentumot egymáshoz fűzik, valamint a zsidó és keresztény civilizáció közös gyökereire. Utána De Conde atya, egy másik katolikus lelkész méltatta a zsidóság világtörténelmi jelentőségét. *Isai Schwartz*, a francia grandrabbi levelet intézett Jean Flory kanonokhoz, akinek többek között ezeket írta:

— Kanonok ur, mély tisztelettel köszöntöm Önt és mély megrendüléssel gondolok arra a cselekedetre, amellyel megmentette a világháború idején Szent Törvénytekerceinket. A magasrendű vallássosság inspirálta az Ön tettét. Minden francia zsidó bámulja az Ön nobilis gesztusát, amely méltó tanujele volt azoknak az érzelmeknek, amelyek egyformán hatják át az ország összes spirituális családjait. Kérem a Mindenhatót, a mi közös atyánkat, hogy áldja meg Önt, Kanonok Ur és fogadja legőszintébb nagyrabecsülésem kifejezését: *Isai Schwartz*, Franciaország nagy-rabbija.

Többet erről nem kell írunk. Vannak még emlékedett szellemű férfiak a világon, s különösen Franciaországban. Ez egy kicsit vigasztaló ebben a kegyetlen és főleg zsidókkal szemben kiméletlen világban.

— VÉDEKEZZÉK a ragályos betegségek ellen! Dörzsölje be testét valódi Diana sósborszesszel.

— ROOSEVELT ELNÖK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN LÉVŐ MENEKÜLTEK TARTÓZKODÁSI ENGEDÉLYÉNEK MEGHOSSZABBÍTÁSÁÉRT. Sabbath képviselő kijelentette a sajtó munkatársai előtt, hogy Rooseveltnél mélyen meghatotta Langer prágai nagyiparos feleségének öngyilkossága és elhatározta, hogy bizonyos időre meghosszabbíttatja az Egyesült Államokban lévő menekültek lejárató tartózkodási engedélyeit, míg azoknak végleges letelepítési ügye elintézésre nyer.

Kényelmes Pensió!

Elsőrendű orl. kóser vendéglő és bodega!

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás!

Képek a párisi gettóból

„A párisi gettó, ahol a párisiak a városbázától pár percnyire eltévednek” — ez a címe egy párisi képes folyóirat bőven illusztrált cikkének, amely fotóriportszerűen ismerteti a francia főváros egyik jellegzetes zugát, ahol csak zsidók laknak.

A városháza mögött, — olvassuk — kigyózó kis utcák roskatag házai között található a párisi gettó, a „Plätzl”, mint lakói nevezik. Habár nincsen valódi autonómiaja, a „Rue des Rosiers” mégis külön kis államot alkot külön tradíciói, szokásai, di-vaitja, természete és nyelve által.

A párisiak idegenebbtől érzik ott magukat, mint Varsó vagy Jeruzsálem gyermekei és azt hihetnék, hogy Zsidóország egy távoli sarkában vannak. A „Rue des Rosiers” a legkülönlegesebb városrész és egyúttal Páris egyik legzárkózottabb helye. Azokat, akik nem ott laknak, turistáknak vagy idegeneknek tekintik és aki nem akarja, hogy a közérdeklődés központjába kerüljön, annak legalább is a fiddis nyelvet jól kell beszélnie, mert ez a gettó hivatalos nyelve.

Lépjünk tehát a párisi gettóba.

Egy többemeletes régi ház alján jóságos arcu, nagy kaputos, viselies kemény kalapu, öreg zsidó férfi ül, aki valaha jobb napokat élt. Az öreg egykor Varsó leggazdagabb pékparosa volt és ma a párisi gettó lakója, aki álmodozás és a Párisban is megjelenő „Hájt” fiddis újság olvasásával üti agyon az időt.

Egy kép a szombati nyugalomba süllyedt gettó-utcát ábrázolja. Az üzletek zárva, csak itt-ott látható egy járókelő, vagy egymással beszélgető idősebb zsidó férfiak, akik ünneplőruhába öltözve, gesztikulálva vitatkoznak a világ soráról.

Egy ugyancsak szombati ünneplőbe öltözött parókás, tisztos zsidó matróna sorsát a riportert a zsidó tragédiával hozza kapcsolatba. A bánatos nő hét gyermeke a világ minden táján szétszórva él és anyjukat a gyermekei támogatása élteti. Egyben megmagyarázza a szöveg, hogy a híthű zsidó asszonyok azért viselik a parókát, mert hajukat lenyíratták, hogy könnyebben betérthassák a rituális furdés vallási parancsát.

A gettó háziasszonyait mutatja be egy újabb felvétel, akik a kóser élelmek beszerzési útjáról hazatérőben elbeszélgetnek a legújabb eseményekről. A képből megállapítható, hogy a gazdasszonyok mindenütt egyformán szeretnek tereferélni, csak az a különbség, hogy a gettó asszonyai csak kóser, vagyis vallásilag megbízható forrásból szerzik be az élelmiszereket.

De ha már az étkezéstről van szó, a párisi fényképész bemutatja a legrégebb rituális étterem bejáratát is. A vendéglő Reibenberg Izrael fiának a tulajdona és 1870-ben nyílt meg. A bejáratnál hét nyelvű felirat hirdeti, hogy ott minden időben lehet hideg és meleg ételt kapni.

Egy további kép egy tipikus zsidó vendéget ábrázol, aki kalappal a fején az egyik fogásra vár és közben fiddis lapot olvas.

Egy másik képen, amely egy falmérést mutat, a „streng koscher” héber betűs felirat valódiságát a tulajdonos arcképe is garantálja, amely egy híthű zsidó portréját mutatja be. A bodega belsejében a héberbetűs árlapon kisegítőül francia feliratok is olvashatók.

Nem volna teljes a riport, ha nem mutatna be egy kisebbszertű zsidóvásárt is, amelyet egy épület lépcsőházában rendeznek napról-napra élelmes zsidók.

A filmgép az utcán egy rabbit is megrögzített. A tipikus „Biber”-kalap, a hosszú szakállal övezett arc, a hosszú kabát és az elmaradhatatlan esernyő

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

elhíhetővé teszi, hogy a rabbi-kar egyik tagját örököltette meg a kép.

Még a gettó zsinagógájából is láthatunk egy részletet, amint két férfi imaköpenybe burkolva az almemor emelvényen végez valamely templomi funkciót.

Láthatjuk a gettó könyves boltját is, ahol fiddis

A pozsonyi zsidóság tragikus szombatja

Ha valaki néhány évvel ezelőtt azt jósolta volna, hogy 1938 augusztusában Pozsony zsidó templomait vandál kezek pusztítani fogják, a Tóratekerceket széjjel tépik és az uccára dobják, akkor azt hihetetlennek tartotta volna minden józan ember. A demokratikus korszak idején hihetetlennek tartották volna, hogy ebben a patinás ősi városban ilyen pusztítás lehetséges lesz. De nem azért élünk olyan korban, amelyben a lehetetlen is egyik napról a másikra lehetségessé válik, ahogy ezt a borzalmas szerencsétlenséget is megértük és sirunk és csak sirhatunk.

A jövő hónap — Tisri — 25-ikén lesz száz éve, hogy a zsidóság gálutbéli életének egyik legkiválóbb szellemének, a Chaszam Szófernek halálának évfordulóját ünnepli a világ konzervatív zsidósága. Micsoda gyászünnepeket tervezett a zsidó világ? De most nemcsak a nagy szellem emlékét ünnepli néma gyásszal a világ, hanem a pozsonyi zsidóság tragédiájának napjait is. De most nincsen idő arra, hogy a Chaszam Szófer emlékét kellőképpen ünnepeljük, mert végtelenül tragikus hírek érkeznek a patinás városból.

Amikor a szudetavidéket Németországba csatolták, akkor a pozsonyi Dunaparttal szemben levő Ligetfalut is Németországba csatolták. Ettől az időtől kezdve nem nyugodott a nemzeti szocialista propaganda. Érezte borzalmas hatását a volt magyar koronázóvárosban is, amely most Szlovákia fővárosa lett. Alig néhány hónap telt el és most már arról kell hirt adjunk, hogy Pozsonyban is a múlt évi november 10-iki német eseményekhez hasonló pogromok zajlottak le és a pusztítás felülmúlja az 1813-ik évi gettóégést is, amelyről azt hitték, hogy nagyobb csapás nem érheti már a pozsonyi zsidóságot. Vandál kezek pusztítottak ebben a nagy-szerű városban, ahol huszezer zsidó élte eddig nyugodt és boldog életét.

Péntek este történt. Békés emberek jártak a templomba, köszöntötték egymást a hagyományos szombati köszöntéssel és az ablakokból a békés péntek esti gyertyák fénye szűrődött az uccára. S ekkor hirtelen zajos tömegek jelentek meg a csendes uccákon és a zsidó járókelőket ütlegelni kezdték. Este tíz óra körül hatalmas tömeggel a kis tüntető csoport. Végigvonultak a Zsidó-uccán, a Kapucinus-uton, a Clarissa-utcán meg a Vár-uton és könyörtelenül rombolni és pusztítani kezdtek. Feltörték az üzleteket, amelyekben mindent összetörték és az uccára dobálták. A Zsidó-ucca és a szomszédos uccák házainak ablakait mind bezúrták. A Vár-uton levő ortodox nagytemplomban is rettenő pusztítást végeztek.

A huligánok tizméteres póznák segítségével felmásztak a női templom ablakaihoz, azokat betörték és így bejutottak a templom belsejébe. Összetörték a pado-

és héber lapok és könyvek állanak a gettó kultúr szükségletei szolgálatára. Egy sapkás fejű szemüveges ur annyira belemélyed a „Hájt” olvasásába, hogy csak a feje bubja látszik ki a lapból.

Két kis zsidó fiúcska képenél az a kérdés vetődik fel, hogy vajjon ha megnőnek, e gyermekek is oly pontosan meg fogják-e tartani a péntekgyertya, a szombati kalács és a többi vallási előírások szokását? E fogas kérdésre csak a jövő fotóriportja adhat választ.

DR STERN MÓR

kat, a berendezést, a csillárokat a földre dobták és — óh, ez a legborzalmasabb — hat Széfer Tórat az uccára dobtak és széjjelszakították őket és összetaposták. Végül letörték a vízcsapokat, hogy a víz előltsön minden — és a romok között bokáig érő víz van. Fel is akarták gyujtani a templomot, de erről néhány mérsékeltebb tanácsára elállottak. A templommal szemben ujonnan épült ortodox népkonyhát is lerombolták, ahol 200 ember érkezett naponta és az előre elkészített ételeket is tönkretették.

A Zsidó-ucca és Hal-tér sarkán levő neolog templom ajtajait is felnyitották a rudakkal, oda is benyomultak, széjjelszakították a Tórákat és összetörték a templom berendezését. A hajnali órákban rendőrség közbelépett és véget vetett a tüntetésnek. Hogy miért nem tette ezt este tíz órakor. Erre nem kell válasz, ezt tud mindenki, aki ismeri az ilyen események lélektani részét. A Tórafoszványokat hirtelen temették el óriási részvét mellett.

A pozsonyi óslakosság — a nem zsidók — részvéttel nézi a pusztítást és megvetéssel beszél a huligánokról, akiket bizonyára más államból dirigáltak ide. A rendőrségre helyreállított, a romokat eltakarították, de a belül elpusztított zsinagógaszomorú és szívetfájdító képet nyújtanak. Azóta a többi templomokra rendőrség ügyel.

A nagy csapás minden zsidót megrendít és Elul hónapjának hangulatában kérjük: meddig még, meddig még... há nem telt még csordultig az ürömpohár...

Jó izletes

orth. kóser házikoszló kihordásra is

Berger bodegájában

Timișoara IV. Preier 2.

— ORTH. URI CSALÁD elvállal diétákat teljes ellátással és correpetálással. Cim: Oradea, str. D. Cantemir 42-a. I. em 8.

— EGY NÉMETORSZÁGBÓL KIÜLDOZÖTT ZSIDÓ TRAGÉDIÁJA. A náciaktól elszenvedett kizsárolások következtében néhány nappal ezelőtt meghalt a varsói közpályában Ábrahám Dániel Wald 42 éves németországi zsidó menekült. Waldot már tavaly nyáron kiutasították Németországból, de sikerült neki többbizben meg hosszabbítani tartózkodási engedélyét. Októberben azonban, amikor a náci tömeges zsidó kiűzetést rendeztek, Waldot is a lengyel határra hurcolták. Feleségével együtt Zbasynba került. A határra szállás közben a náci rettenetesen megkínózták, aminek következtében tüdővérzést kapott. Amikor a kórházba került, már menthetetlen volt.

Mi a „téglaakció“?

Hatalmas lendülettel indul a nagyváradai Szentegylet Szeretetház-akciója

Egy és fél millió lei szükséges. — 70 agg férfinak és nőnek nyugalalmát szerezzük meg vele

Lapunk legutóbbi számában a „Ne hagyj el bennünket öregségünkre” című cikkünkben megírtuk a nagyváradai Szentegyletnek azt a grandiózus munkáját, amelyet a hetven aggra kontemplált aggok Szeretetháza felépítése körül kifejt. Már jeleztük előbbi cikkünkben, hogy a Szentegylet az építkezés befejezése érdekében téglakciót kezd.

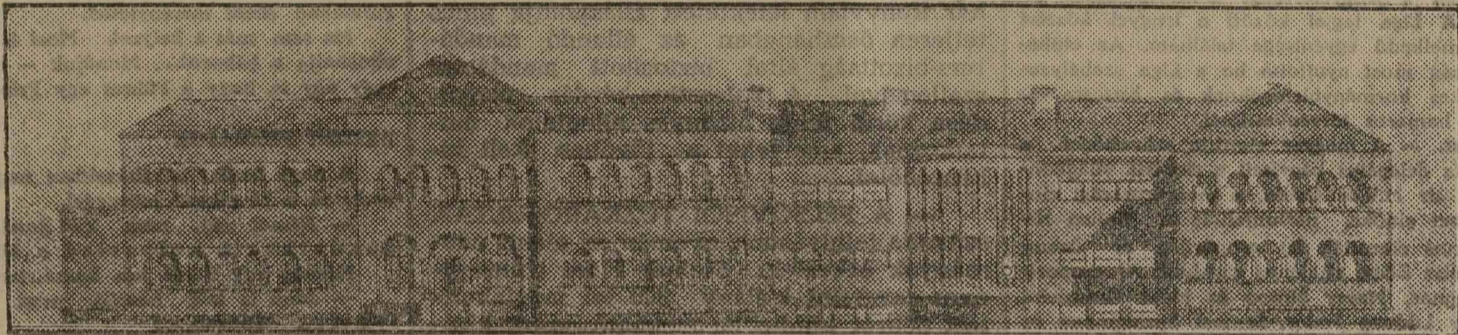
Mi ez a téglakció? A Szentegylet több ezer olyan téglát égettetett, amelyen héber betűkkel az „al taslichenu leesz zikno” van a téglába belevésve, amely mottója és jelszava ennek a nagy műnek.

Nem szabad megriadni senkinek sem a milliótól, amely szükséges. Lehet, hogy egyes embernek nagy összeg ez, de ha a zsidóság összefog, akkor a feladatok nagyságához és a tervezett akció nagyszerűségéhez arányítva, egészen kicsiny összeg. Hiszen az épület ott áll már, félig készen és csak a befejezéshez kellene az említett összegek. Gondoljuk csak el, hogy sokszor egy-egy üzlet, vagy más akció milyen könnyen visz el ezeket és százezreket. Nem is beszélve arról, hogy századunk huliganizmusa milyen könnyen és kegyetlenül tudja elvenni a zsidó vagytonokat.

nemes akció és kétszer ad, aki rögtön ad és az isteni parancs csak akkor százpercentesen várhat jutalmazásra, ha mindenki, akinek módjában áll: jószívvvel is adja. A Szentegyletnél nem létezik „mellékköltség” és nincsen az, amit „adminisztrációs költség”-nek neveznek. Ennél a Szentegyletnél és minden akciójánál

száz százalékosan arra a célra megy a pénz, amire adják.

Ha valaki például ma 50.000 leit ad a Szeretetháznak, abból holnap már cement lesz, vagy padozat, ablakia, vagy ütőkészülék.

Ilyen lesz a Szeretetház külső képe, ha az építkezés teljesen be lesz fejezve.

Ezek a téglák úgy vannak megkonstruálva, hogy egy üvegcsövet lehet benne elhelyezni, amelyben az alant bemutatott pergament-cédulára ráírja mindenki a saját vagy annak nevét, akinek megörökítéséről gondoskodni akar. Ezt az üvegcsőbe helyezett nevet ezzel átadja a Szentegylet a következő nemzedékeknek is. Ha ötven vagy száz év múlva ezeket a téglákat megnéznék majd a hálás utókor, megtalálja majd benne az azok neveit, akik a zsidó időszámítás 5700-ik esztendejében hozzájárultak ahhoz, hogy ez a Szeretetház felépüljön, illetőleg a nagy mű befejeztessék. A terv érdekességét növeli az is, hogy ezekkel a téglákkal fogják a Szeretetház templomát felépíteni. Nagyon melegszerű és megható ötlet ez. Azokat a falakat, ahonnan a hálás öregek zsolozsmái fognak az ég felé szállani, azoknak a tégláiból építik, akiknek anyagi helyzete megengedte, hogy ez az épület hirdesse a zsidó emberszeretet örökkévalóságát.

Ez a „téglaakció” kell, hogy egy-másfélmillió leit eredményezzen a Szeretetház részére, hogy a már nyersen álló falakra rákerüljön a vakolat, hogy az ablaknyílásokba ablak legyen és a szobákban minél előbb kényelmes karosszékekben, a kályha mellett ott üljenek az élet fáradtjai és elaggottjai.

A régi zsidó irások mondják, hogy amikor egy ember meghal, a barátai a kapuig kísérik, a családja a sír, de a jóselekedetek — a siron tul is. Mélységes igazság rejlik ebben. Lehetséges, hogy egy büszke cégtábla tulajdonosának neve ötven év múlva még emlék sem lesz már, de ebben a téglában elrejtett kicsiny pergamenten neve még izzani fog és dacolni az enyészettel és hirdetni fogja a zsidó szív nagyszerűségét.

Higyjék el zsidó testvéreink, hogy a „legjobb befektetés” ma a zsidó jótékony-ság. Adni a szűkölködőknek, az elesetteknek, az arra rászorultaknak, az öregeknek és a tehetetleneknek. Nem hinnénk, hogy a nagyváradai Szentegylet kiáltó szava bárkinél is süket fülekre találna. Most, hogy a „téglaakció” megindul, akihez fordul a Szentegylet vezetősége, az adjon. Ne néhez szívvvel és ne késlekedve és ne sok kérés után, hanem adjon azonnal és amennyit tud. A mai világban nem tudja

ב"ה תרצ"ט — תר"ש לפ"ק אראדעא.
אל תשליכנו לעת זקנה כבלות כחנו
אל תעזבנו

Ez a téglajegy kerül kis üvegcsőben a téglákba az adományozó nevével.

senkisé, hogy nem-e — önmagának ad, amikor az Aggok Szeretetházát támogatja. Neve is megörökítődik késői nemzedékek számára.

Lapunkban képet lát az olvasó. Ez a terv, amely ha megvalósul, újra bizonyítékát szolgáltatja a zsidó szolidaritásnak és emberszeretetének. Az épület terve az, a melynek nem csupán falai állanak készen, hanem az egész épület is már tető alatt van. De nem lehet tovább folytatni, mert a befejezéshez szükséges másfél millió lei!

Ezt az összeget akarja a most meginduló „téglaakció” felhozni. Megírtuk, hogy mit is jelent ez a „téglaakció”. Szép és

Szemmel láthatja és ellenőrizheti minden adakozó, hogy pénze mire fordítottatik.

Meg kell még azt is jegyezzük, hogy az adakozók neve külön e célra elhelyezendő márványtablán is megörökítést fog nyerni, hogy a késői nemzedékek is ismerjék a Szentegylet jóakaróinak neveit. Megfelelő számú „téglaajegy” átvétele esetén az összeg, mint KEREN KAJEMESZ fog tekintetni és az adományozók, vagy hozzátartozók emlékére a szokásos kegyeleti kötetmek (Jahrzeit, Mazkir, stb.) megtartása is ezáltal biztosítottatik.

Ugy hisszük, hogy a mi értelmes zsidó testvéreinknek nem kell százszor ismételni a már egyszer elmondottat. Kevés szóból is sokat ért. Megérti, hogy mit akar a Szentegylet. Ezt a képen itt közölt épületet rövid időn belül megvalósítva láthatja az erdélyi zsidóság. Csak a még hiányzó pénz kell együtt legyen. Az a pénz, amely ma még a trezorokban fekszik. De elő kell jöjjön, mert higgyük el, hogy: inkább egyszer Jákobnak, — mint egyszer...

Azok a nagyváradai vagy vidéki érdeklődők, akiket a vezetőség valamely okból csak késéssel, vagy egyáltalában nem látogathatnák meg személyesen, sziveskedjenek írásban, vagy telefonon jelentkezni a nagyváradai Szentegylet irodájában, (Oradea, Str. M. Fuchs Nr. 2, telefon 22-08), ahol bármikor szívesen adnak részletes felvilágosítást.

A „téglaakció” sikeréért kell küzdjünk és néhány nappal a mi legnagyobb ünnepeink előtt, amikor az egész világ izzik és reméng, nyugtassuk meg magunkat azzal, hogy eleget tettünk legfőbb kötelességünknek, amikor ennek a műnek megvalósítását elősegítettük. Emlékezzünk a régi mottóra is:

„Al taslichenu leesz zikno.”

Hét-ről-hét-re

Pozsony. — A szlovák kormány Presovban megjelenő hivatalos lapja szerint az új szlovák alkotmány külön nyilvántartást fog javasolni a zsidók számára. A lap hozzátesszi, hogy ez a rendelkezés lehetővé teszi majd a zsidó lakosság pontos számának megállapítását. — A Reuter távirati iroda jelenti, hogy Pozsonyban tovább folytatódnak a zsidóellenes kilengések. Több zsidót a nyílt utcán bántalmaztak és számos zsidó üzletet szétromboltak. A kilengéseket német fiatalok vezették néhány szlovák közreműködésével.

Monaco. — Két, 24 zsidó menekültet szállító csónak érkezett a monacói kikötőbe. Az utasok, akik cseh- és osztrák-zsidó menekültek, igen meggyötört és megtört emberek benyomását tették. Elmondották, hogy a náci pokolból való menekülésük után Olaszország felé vették útjukat, de nem tudták az országba jutni és Ventimigliától olasz halásztól bérelt két csónakon tették meg az utat Monacóig. Monacóban az alaposan kiéhezett embereket megeztették, felruházták, majd átadták őket a francia hatóságoknak.

Varsó. — Michalovitz egyetemi tanár, a lengyel demokrácia ismert vezetőjének kezdeményezésére Ligát alakítottak a lengyelországi antiszemizmussal szemben. A Liga tagjai között a lengyel közélet számos kiemelkedő egyénisége található. Az előkészítő bizottság most nyújtotta be a Liga szabályzatát az illetékes kormánybiztosoknak és biztosra veszik a Liga hamaros törvényesítését.

Budapest. — A magyar cionista szövetséget a következő tíz delegátus képviseli a cionista világkongresszuson: dr. Miklós Gyula, a magyarországi cionista szervezet elnöke, pártionfőnöke; dr. Kahan Niszon, általános cionisták B) csoportja, dr. Braun Soma és Weisz Zsév, általános cionisták A) csoportja; Klein Ignác, Mayer Simon és Mose Goldstein, Mizrahi; dr. Ludwig Fodor, Samuel Springmann és Menuchem Bader, Dolgozó Palesztina Liga. Ez év folyamán Magyarországon 21 ezer sékelt adtak el. A legutóbbi kongresszuson csupán 3 delegátus képviselte Magyarországot.

Buenos-Aires. — Ismeretes, hogy az argentin belügyminisztérium megtiltotta a jiddis nyelv használatát. Ebben az ügyben a napokban küldöttség jelent meg a belügyminisztériumban. A küldöttség a vilnai IVO délamerikai megbízottjából, több zsidó irodalmi társaság képviselőiből, valamint az argentinai antiszemizmussal szembeni liga elnökeiből tevődött össze. A belügyminiszter figyelmesen hallgatta végig a küldöttség érvelését és megígérte, hogy az átnyújtott memorandumot tanulmányozni fogja. Többek között kijelentette, hogy „Argentína fiatal állam és egyik központi problémája az újonnan bevándorolt elemek asszimilálása. Éppen ezért nem tekinthetik jószemmel, ha minden bevándorló csoport a saját nyelvét használja. A rendőrség azonban esetéről esetre engedélyezheti a jiddis nyelv nyilvános használatát.”

Haifa. — A haifai törvényszék egy évi elzárásra ítélte a Los Parlos török hajó kapitányát, akit július 2-án illegális bevándorlók partraszállítása miatt letartóztattak. A hajó személyzetének 13 másik tagját egyenként három hónapi elzárásra ítélték.

New-York. — Newyorkból jelentik, hogy a connecticuti egyetem modern kultúrnyelvnek ismeri el a jiddis nyelvet és a jövőben tanári diplomát fog kiadni a jiddis nyelv és irodalom szakából promovált egyetemi hallgatók számára.

Bukarest. — A zsidó temetőben egy sirhalmon eszméletlen állapotban találták meg Dickmann Blanca huszéves leányt, aki ismeretlen okból megmérgezte magát. A leányt súlyos állapotban szállították kórházba.

Páris. — Ismeretes, hogy a fajvédelem elleni világkongresszust szeptember 29-re hívták össze Párisba. A kongresszuson igen jelentős beszédek fognak elhangzani. Így többek között Creech Jones angol képviselő a totális hatalmak koloniális követeléseiről, Norman Bentwich professzor a menekültek kérdéséről, Stefan Ossutzky volt párisi csehszlovák követ „faji és fajiság-ellenes akciók a különböző országokban” címmel, Bernard Lecache „támadó és védekező akciók a rasszizmussal szemben” címmel és Moro Gafferi, a híres jogász „antirasszista törvénykezés” címmel tartanak előadást.

— A NÉPSZÖVETSÉG MANDÁTUM-BIZOTTSÁGA ELVETI AZ ANGOLOK PALESZTINA-POLITIKÁJÁT. (London.) A genfi állandó népszövetségi bizottság munkája nehézségekbe ütközik. A bizottság 11 tagjából három: Japán, Németország és Olaszország képviselője lemondott. A negyedik: Spanyolországé, visszavonult. A megmaradt hétből négy: Belgium, Svájc, Norvégia és Hollandia a Fehér Könyvben lefektetett angol politika ellen vannak, csupán Anglia, Franciaország és Portugália nyilatkoztak kedvezően ebben az irányban. Ezen ellentét dacára a bizottság tagjai egyetértettek abban, hogy az angol kormány által javasolt megoldásokat a Palesztina-kérdés elrendezésénél sürgősen tekintetbe kell venni. Angol illetékes körök szerint a Népszövetség mandátum-bizottsága csak tanácskozó és véleményező szerv, míg határozathozatalra a Népszövetség szeptemberi ülészsaka jogosult. Londonban az a vélemény, hogy a jelen pillanatban a mandatárius rendszer megvalósítására gondolhat, a bizottság 1937. évi elhatározásai alapján, amelyek két szuverén állam létesítését javasolták. A Reuter genfi jelentése szerint a Népszövetség állandó mandátum-bizottsága azon az állásponton van, hogy az angol kormány a palesztinai kérdésben a Fehér Könyvben lefektetett álláspontja nincs teljesen összhangban az állandó mandátum-bizottság által biztosított mandátum szellemével. A Palesztina-kérdés megoldása körül tehát bizonyos ellentétek mutatkoznak, amelyeket a jövőben kell kiküszöbölni.

— A FELSŐVISÓI TUZKÁROSULTAK számára felhívásunk nyomán az alanti adományok érkeztek: Steiner Flora tizenéves savarsini kislány 300 lei megtakarított pénzét küldte be megható sorok kíséretében szerkesztőségünkben, Hegedüs Gyula Aradról 500 leit, míg Weinberger Dezső Aradról 300 leit utalt át. További adományokat is készséggel továbbítunk.

— A „RIM” HAJÓ UTASAI MEGÉRKEZTEK PALESZTINÁBA. Nemrégiben megirtuk a „Rim” hajó kalandjait, amelyek szerencsés véget értek. Hosszas bolyongás után kikötött a Rim hajó sokszáz utasa Palesztinában. Ez a hajó a legtöbb szenvedett hajók egyike volt s különös örömmel kaptuk a hírt táviratilag, hogy most már véget ért szenvedésük és csaknem ezer utasa ezentúl hasznos és dolgozó tagja lesz az országépítés nehéz és felelősségteljes munkájának.

— ALABAMA ÁLLAM SZENÁTUSA A ZSIDÓ NEMZETI OTTHON ÉRDEKÉBEN. Alabama amerikai állam szenátusa elhatározta, hogy felszólítja az amerikai kongresszust a palesztinai zsidó nemzeti otthon érdekében való intervencióra. Alabama szenátusa követeli, hogy az Egyesült Államok érvényesítsék befolyásukat a Balfour-deklaráció fenntartásának és a zsidó nemzeti otthon megteremtésének érdekében.

— NÉMETORSZÁGBAN ITÉLTÉK EL A SVÁJCBAN ELKÖVETETT „FAJGYALÁZÁS” MIATT. Münchenből jelentik: A müncheni bíróság tíz hónapi elzárásra ítélte Hans Izrael Berlosheimer 57 éves zsidót, mert 1936 folyamán Zürichben viszonyt folytatott egy német leánnyal. Az ítélet megindokolása szerint a fajgyalázás akkor is büntetendő cselekmény Németországban, ha azt a birodalom határain kívül követték el.

— ELVESZETT egy kis palesztinai finom fadoboz csontberakással. Nagyon kérem a becsületes megtalálót, vagy nyomravezetőt e lap kiadójába eljuttatni ereklyémet, jutalom ellenében.

5-U-M-D

SOKOLOV ANEKDOTA

Nahum Sokolov ifjúkorában találkozott egy-egy nőtől az utcán s udvariasan üdvözölte, mert ismernek vették.

— Ismer? — kérdezte tőle nyersen a megismeretlen.

Sokolov most jobban megnézte és így felelt.

— Ne vegye rossznéven, de tévedtem.

— Akkor minék köszönt, ha nem ismer? — szónázta amaz gorombán.

— Könnyen meglehet, — felelte Sokolov szónak, — hogy nem köszöntöttem volna, ha tudtam, hogy kivel van dolgom. Most már ismerem, ezért nem köszöntöm.

A GYERMEK BLOCH ADMIRALIS

Az amerikaiak népszerű zsidó admirálisát gyermekkorában egyszer édesatyja magával vitte tengeri útra.

— Viselkedj bátran, — mondta az atya, — kor talán egyszer még kapitány is lehetsz.

— Kedves atyám, — felelte a fiú, — ha nem remélném, hogy valamikor admirális is leszek, kábé soha életemben nem szállnék a tengerre.

ANALÓGIA

Amikor 1914-ben kitört a világháború, az egy Príncipe nevű szerb golyója kezdeményezte a Ferdinánd elleni merényletet.

Ma sem más a helyzet. Most is egy „príncipe” okozhatja a háborút... Mondjuk — a Führerpríncipe vagy úgy is, hogy a Führer egy Príncipe...

BERLINI FELÍRÁSOK

A nagy berlini kávéházakban nagy feliratok vaslatók a következő szöveggel.

— Német nép, nem kell gondolkozni, gondolkozik helyetted a Führer.

Másnap egy titkos kéz hozzárta:

— Nem is kell beszélni, mert beszélt helyetted Göbbels...

Harmadnapra még egy felirat került a mellékletbe:

— Nem is kell egyéni német nép, — mert esz helyetted Göring.

VÁLÁSI OK

Egyik nagy hírű zsidó filmszínész egyszer látogatta barátját, Mary Pickford-ot, hogy tanácsot kérjen tőle válási ügyben, mert férjétől el akart válni. Mary Pickford türelmesen végighallgatta barátja panaszait, aztán így szólt:

— Kedvesem, neked nincs semmi más bajod mint ami mindnyájunknál megszokott a házasságban. A te férjed nem látszik rosszabbnak, mint többiek, tehát nem látom okát annak a lépésnek melyet meg akarsz tenni, ha csak nincs valami molyoskodás a neked elmondottaknál.

A válást akaró művész habozott egy kicsit, majd hozzátette:

— Valóban van még egy indítókórom azonosítóm, melyeket már említettem. Van egy ügyvéd barátom, akinek szeretnék egy kis munkát adni.

ÉN VOLTAM!

D'Israeli, a kiváló angol államférfi joviális közvevő ember volt, az újságírókat azonban ki nem állhatta. Természetes, hogy a hatalom ormain a politikust és diplomatát az akkori újságok számára „riportere” igénykezett megkönyörkezni egy-egy érdekes interjú érdekében, de minden alkalommal a legridegebb visszautasításban volt részük. Egyetlen alkalommal azonban kivétel: fogadta egy nem is túlságosan jelentékeny vidéki hírlap fiatal munkatársát.

— Nos, barátocskám — mondta az újságíró, — remélem, tisztában van vele, hogy milyen megtiszteltetésben részesült. Tudja-e, hogy ma már tíz nyolc újságíró hívott fel telefonon és valamennyi interjút kért.

— Tudom, — válaszolta egykedvűen az ifjú.

— Tudja? Honnan? — kapta fel a fejét meglepetten D'Israeli.

— Onnan, hogy mind a tízennyolc — én voltam...

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA